

ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับอัตมโนทัศน์
2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับอัตมโนทัศน์
3. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับชาวไทยภูเขา
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับชาวไทยภูเขา

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับอัตมโนทัศน์

ความหมายอัตมโนทัศน์

๑) อัตมโนทัศน์ (ชูชัย สมิทธิไกร. 2530 : 66; อ้างอิงมาจาก Mishel. 1971) หมายถึง ความรู้สึกนึกคิดที่บุคคลมีต่อตนเอง ซึ่งจะครอบคลุมถึงด้านต่าง ๆ ได้แก่ ความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับรูปร่างหน้าตาหรือลักษณะทางร่างกาย ความรู้สึกนึกคิดต่อลักษณะนิสัยใจคอ และความรู้สึกนึกคิดต่อคุณค่าและความสามารถของตน

๒) ดิงเมเยอร์ (Dinkmeyer. 1965 : 185) กล่าวสรุปได้ว่า อัตมโนทัศน์เป็นลัลาชีวิต(Life Style) ของบุคคลที่ได้มาจากการเรียนรู้ซึ่งเกิดขึ้นมาจากการปฏิสัมพันธ์ในครอบครัว สังคม วัฒนธรรมเป็นลัลาชีวิต และการที่จะเข้าใจจุดมุ่งหมายของบุคคลจึงจำเป็นต้องมีความกระจ่างในลัลาชีวิต หรืออัตมโนทัศน์ของบุคคลนั้น ๆ

๓) ตามทฤษฎีของโรเจอร์ (Burns. 1979 : 364 - 365 Citing. Rogers n.d. : Unpaged) แสดงให้เห็นว่าประสบการณ์ทั้งหลายของแต่ละบุคคลรวมทั้งประสบการณ์เกี่ยวกับตนเอง จะถูกประเมินว่าอะไรเป็นไปในทางดีหรือเลว ดังนั้นบุคคลจะประเมินประสบการณ์ทั้งหลายว่าลงรอยกัน (Congruence) หรือขัดแย้งกัน (Incongruence) กับสภาพที่ตนเป็นอยู่จริง ประสบการณ์เหล่านั้นบางส่วนจะถูกประเมินโดยตรงจากความรู้สึกของบุคคลนั่นเอง เช่น เด็กชายคนหนึ่ง

ประเมินว่าไอศกรีมเป็นของดีเพราะมีรสอร่อย และประสบการณ์บางอย่างจะถูกประเมิน โดยได้รับอิทธิพลจากบุคคลอื่น เช่นเด็กชายคนนั้นประเมินประสบการณ์ในการจับต้อง อวัยวะเพศของตนว่าเป็นสิ่งไม่ดี ทั้งที่เขามีความรู้สึกว่าเป็นสิ่งที่น่าพึงพอใจ แต่แม่ ของเขาบอกว่า เป็นสิ่งที่ไม่ดี ดังนั้นอัตมโนทัศน์จะแสดงให้เห็นประสบการณ์ทั้งหลาย ของบุคคลกับทั้งยังแสดงให้เห็นค่านิยมของบุคคลนั้นด้วย เพราะบุคคลนั้นได้ประสบการณ์ เหล่านั้นแล้วด้วยตนเองโดยตรง หรือโดยได้รับอิทธิพลจากบุคคลอื่น

English and English (1958 : 126) ได้อธิบายว่า อัตมโนทัศน์คือ ความคิดเห็นที่บุคคลมีต่อตนเองรวมทั้งความรู้สึกและเจตคติที่บุคคลมีต่อตนเอง

อภิชาติ ประสารศรี (2534 : 25) ได้กล่าวถึงอัตมโนทัศน์ หมายถึง ความรู้สึกนึกคิดหรือความเชื่อของบุคคลที่มีต่อตนเองในทุกด้านไม่ว่าจะเป็นทางบวก หรือทางลบ ซึ่งถือว่าเป็นแกนของบุคลิกภาพ หรือเป็นแบบแผนชีวิตของบุคคล

จากความหมายดังกล่าวข้างต้นพอสรุปได้ว่า อัตมโนทัศน์ หมายถึง ความรู้สึก นึกคิดของบุคคลที่มีต่อตนเองรวมทั้งความรู้สึก เจตคติ ตลอดจนการรับรู้ของบุคคลที่มีต่อ ตนเองเกี่ยวกับรูปร่างลักษณะ ความสามารถ และการรับรู้เกี่ยวกับความสัมพันธ์ ระหว่างตนและผู้อื่น

ทฤษฎีบุคลิกภาพ (Theory of Personality)

โครงสร้างของบุคลิกภาพประกอบด้วยส่วนสำคัญ 3 ส่วนดังนี้

1. The Organism หมายถึง ทั้งหมดของตัวบุคคลอันได้แก่ สรีระ (Physical being) ความคิด ความรู้สึก เมื่อแสดงปฏิกิริยาโต้ตอบต่อสภาพ แวดล้อม บุคคลแสดงพฤติกรรมโดยทั้งหมดของตัวบุคคล การแสดงพฤติกรรมนั้น ประการแรกเพื่อสนองความต้องการ (needs) ที่เกิดขึ้นภายใน ประการที่สองเป็น เพราะมนุษย์มีแรงจูงใจที่จะพัฒนาไปสู่การรู้จักตนเองอย่างแท้จริง (อาภา จันทรสกุล. 2535 : 80 - 82 ; อ้างอิงมาจาก Rogers, 1961 , N.d.) แต่ละบุคคล ต้องการพัฒนาไปให้เต็มศักยภาพ และต้องการมีอิสระจากการควบคุมของสภาพแวดล้อม ภายนอก ประการสุดท้ายบุคคลแสดงพฤติกรรมโดยการนำเอาประสบการณ์เดิม บางอย่างมาเป็นสัญลักษณ์ในจิตสำนึก (symbolized in the consciousness)

โดยปฏิเสธหรือเพิกเฉยกับประสบการณ์เดิมบางอย่าง การที่บุคคลรับรู้และให้ความหมาย หรือความสำคัญกับประสบการณ์เดิมบางอย่างในการแสดงพฤติกรรมเป็นผลมาจากการเรียนรู้ ดังนั้นบุคคลที่สามารถรับรู้อย่างมีประสิทธิภาพ และให้ความหมาย ประสบการณ์ได้ถูกต้องตรงกับความเป็นจริงมากที่สุดจะเป็นผู้ที่มีพัฒนาการเป็นไปตามปกติ (normal development)

2. Phenomenal Field หมายถึง ประสบการณ์ทั้งหมดของบุคคล Rogers (1951 : 150) กล่าวว่า บุคคลอยู่ในโลกของการเปลี่ยนแปลงซึ่งมีตัวเอง เป็นศูนย์กลาง ประสบการณ์ของบุคคลจึงมีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มพูนอยู่ตลอดเวลา ประสบการณ์ของบุคคลมิได้หมายถึงเฉพาะสิ่งเร้าภายนอก แต่รวมถึงสิ่งเร้าจาก ภายในตัวบุคคลด้วย สิ่งเร้าที่ผ่านเข้ามาในประสบการณ์ของบุคคล บางสิ่งบุคคล จะรับรู้และให้ความหมาย แต่บางสิ่งบุคคลจะเพิกเฉยไม่รับรู้ ฉะนั้นสิ่งที่บุคคลเลือก รับรู้และให้ความหมายจากประสบการณ์จึงเป็นสิ่งสำคัญมากกว่าสภาพที่เป็นจริง (actual reality) เพราะสิ่งที่บุคคลเลือกรับรู้และให้ความหมายจะเป็นความจริง เฉพาะตัวของเขา (his reality)

3. The Self หมายถึง ส่วนของการรับรู้ (a series of perceptions) และค่านิยม (values) เกี่ยวกับตัวเรา ตามความเชื่อของ Rogers อัตตา (Self) เป็นศูนย์กลางของโครงสร้างของบุคลิกภาพ อัตตาพัฒนา จากการที่อินทรีย์ (organism) เป็นปฏิสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อม ในการพัฒนาอัตตา นั้นบุคคลจะพบว่ามีส่วนที่คล้ายและบางส่วนที่ตนเองต่างไปจากบุคคลอื่น อัตตา เป็นส่วนที่ทำให้พฤติกรรมของบุคคลมีความคงเส้นคงวา (consistency) ประสบการณ์ใดที่ช่วยยืนยันอัตมโนทัศน์ (self concept) ที่บุคคลมีอยู่ บุคคลจะรับรู้ และผสมผสานประสบการณ์เข้ามาสู่ตนเองได้อย่างไม่มีความคับข้องใจ ในทาง ตรงกันข้ามถ้าบุคคลเผชิญกับประสบการณ์ที่ทำให้เกิดความรู้สึกว่าอัตมโนทัศน์ที่มีอยู่ เบี่ยงเบนไป บุคคลจะรู้สึกคับข้องใจที่จะยอมรับประสบการณ์นั้น

อัตมโนทัศน์ เป็นกระบวนการที่มีการเปลี่ยนแปลง เนื่องจากบุคคลอยู่ในโลก แห่งการเปลี่ยนแปลงที่ต่อเนื่องกัน และมีตัวเองเป็นศูนย์กลางของการแสดงพฤติกรรม ต่าง ๆ อัตมโนทัศน์จึงต้องมีความสมเหตุสมผลตรงกับความเป็นจริง อันเนื่องมาจาก ประสบการณ์ของแต่ละบุคคล ปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับสิ่งแวดล้อมจึงช่วยในการพัฒนา

บุคลิกภาพ บุคคลมีอัตมโนทัศน์อย่างไรก็จะมีพฤติกรรมไปตามแนวทางของอัตมโนทัศน์
 ที่เขามี ฉะนั้นถ้าบุคคลมีประสบการณ์ที่ทำให้อัตมโนทัศน์เดิมที่เขาถืออยู่ไม่ตรงกับความเป็นจริง
 บุคคลจะเกิดการป้องกันตนเอง จะรู้สึกวิตกกังวล และจะพยายามปรับตัว
 ผู้ที่มีสุขภาพจิตดีจะไม่ป้องกันตนเองจนเกินกว่าเหตุ จะยอมรับการเปลี่ยนแปลง
 เพราะเขามีแนวโน้มที่จะพัฒนาไปสู่การรู้จักตนเองอย่างแท้จริงและยอมรับในตัวเอง
 (positive self regsrđ) สามารถปรับตัวได้สอดคล้องกับความเป็นจริงไม่บิดเบือน
 ความเป็นจริง ผู้ที่มีสุขภาพจิตดีจึงมีการรับรู้ (awareness) ต่อสภาพแวดล้อม
 อย่างมีประสิทธิภาพ กล้าเปิดตนเองออกมารับประสบการณ์ใหม่ ๆ ในชีวิต ไม่ต่อต้าน
 ต่อสภาพสังคม ในทำนองเดียวกันก็สามารถเลือกและตัดสินใจด้วยตนเองได้โดยไม่ต้อง
 คอยกังวลอยู่กับการยอมรับหรือไม่ยอมรับของสังคม เข้าใจถึงค่านิยมของตนเอง
 แต่ไม่ได้ยึดมั่นอยู่กับค่านิยมที่ตนมีอยู่จนไม่ยืดหยุ่นต่อสภาพการณ์ใด ๆ

โครงสร้างของอัตมโนทัศน์

เบรเนค (อภิชาติ ประสารศรี. 2534 : 27 ; อ้างอิงมาจาก
 Brennecke. 1978 : 272) ได้แบ่งโครงสร้างของอัตมโนทัศน์ออกเป็น 3
 ลักษณะดังนี้

1. ภาพพจน์แห่งตนที่เป็นบุคลิกภาพที่แท้จริง (Personal Self-Image)
 เป็นการรับรู้ตนเองตามความเป็นจริงของบุคคล อันจะมีผลต่อพฤติกรรมและบทบาท
 ของบุคคล
2. ตนตามอุดมคติ (Ideal Self) หมายถึง "อิตตา" หรือ ตัวตนที่ตน
 ปรารถนาจะเป็นหรือควรจะเป็น
3. ตนตามความต้องการของสังคม (Social Self) หมายถึงตนหรืออิตตา
 ที่เป็นไปตามค่านิยม ความเชื่อ หรือกฎเกณฑ์ของสังคมที่สังคมคาดหวังให้เป็น

ความสำคัญของอัตมโนทัศน์

ประเทือง แดงงาม (2520 : 27) กล่าวถึงความสำคัญของอัตมโนทัศน์ว่าตลอดช่วงชีวิตของบุคคล จำเป็นจะต้องมีปฏิสัมพันธ์กับสังคม และสิ่งแวดล้อมอยู่เสมอ ทำให้บุคคลรู้จักกับบุคคลอื่น ๆ ซึ่งการรู้จักกับบุคคลอื่น ทำให้บุคคลรู้จักพิจารณาตนเองไปด้วย แต่ถ้าบุคคลพิจารณาตนเองบิดเบือนไปจากความเป็นจริงอัตมโนทัศน์ของบุคคลนั้นก็มีแนวโน้มไปในทางลบ และยิ่งบิดเบือนมากเท่าไรการไม่ยอมรับตนเองและความขัดข้องในใจก็จะมีมากขึ้นเท่านั้น

วรดี สิริพิทุร (2525 : 1) ได้กล่าวให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับอัตมโนทัศน์ว่าอัตมโนทัศน์เป็นองค์ประกอบสำคัญประการหนึ่งของบุคลิกลักษณะ ซึ่งมีอิทธิพลต่อการสร้างลักษณะถาวรของพฤติกรรมของเรารูทุกคน เพราะความเข้าใจเกี่ยวกับตนเองมีอิทธิพลโดยตรงต่อการกระทำด้านต่าง ๆ

แมคแคนเดิลส์ (มัทนา อังตระกุล. 2524 : 10 ; อ้างอิงมาจาก McCandlrs. 1967 : 291) กล่าวว่า คนที่มีอัตมโนทัศน์ดีจะมีลักษณะอุปนิสัยที่น่าพึงประสงค์ มีความกังวลต่ำและสามารถปรับตัวได้ดี มีความอยากรู้อยากเห็น เป็นคนเด่น และมีความสัมพันธ์ในกลุ่มดี จะมีความซื่อสัตย์ต่อตนเองมากกว่าบุคคลซึ่งมีอัตมโนทัศน์ไม่ดี และใช้กลวิธีป้องกันตนเอง

โรเจอร์ส (Rogers. 1951 : 494) ได้กล่าวว่า การที่จะเข้าใจพฤติกรรมของตนเองนั้นจะต้องศึกษาความคิดภายในของบุคคลให้มากที่สุด พฤติกรรมของคนเป็นผลจากความนึกคิดและเจตคติต่อตนเอง

จากเหตุผลที่ได้กล่าวมาสรุปได้ว่าอัตมโนทัศน์เป็นความคิดเห็น ความรู้สึก หรือความเข้าใจที่บุคคลมีต่อตนเอง และส่งผลถึงพฤติกรรมของบุคคลด้วย หากบุคคลมีอัตมโนทัศน์ในทางดีสอดคล้องกับความเป็นจริง บุคคลก็มีแนวโน้มที่จะมีพฤติกรรมที่เหมาะสมกับสภาพสังคมและสิ่งแวดล้อมของตน หากบุคคลมีอัตมโนทัศน์ในทางไม่ดีก็มีแนวโน้มที่จะมีพฤติกรรมไปในทางลบหรือมีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของสังคม

จุดกำเนิดของการสร้างอัตมโนทัศน์

โรเซนเบิร์ก และ วัตสัน (Rosenberg. 1979 : 62 - 73 ; Watson. 1973 : 404) ได้อธิบายถึงจุดกำเนิดของการสร้างอัตมโนทัศน์โดยมีใจความว่าเป็นผลที่เกิดขึ้นมาจากหลักการดังต่อไปนี้

1. บุคลิกภาพที่แท้จริง (Real Characteristics) เป็นหลักการสร้างอัตมโนทัศน์โดยการสังเกตตนเองในด้านต่าง ๆ ตามความเป็นจริงที่ปรากฏ ซึ่งการสังเกตนี้จะทำให้บุคคลเกิดการประเมินตนเองได้แก่ การสังเกตในด้านรูปร่างลักษณะของร่างกายสติปัญญาและอารมณ์ เป็นต้น

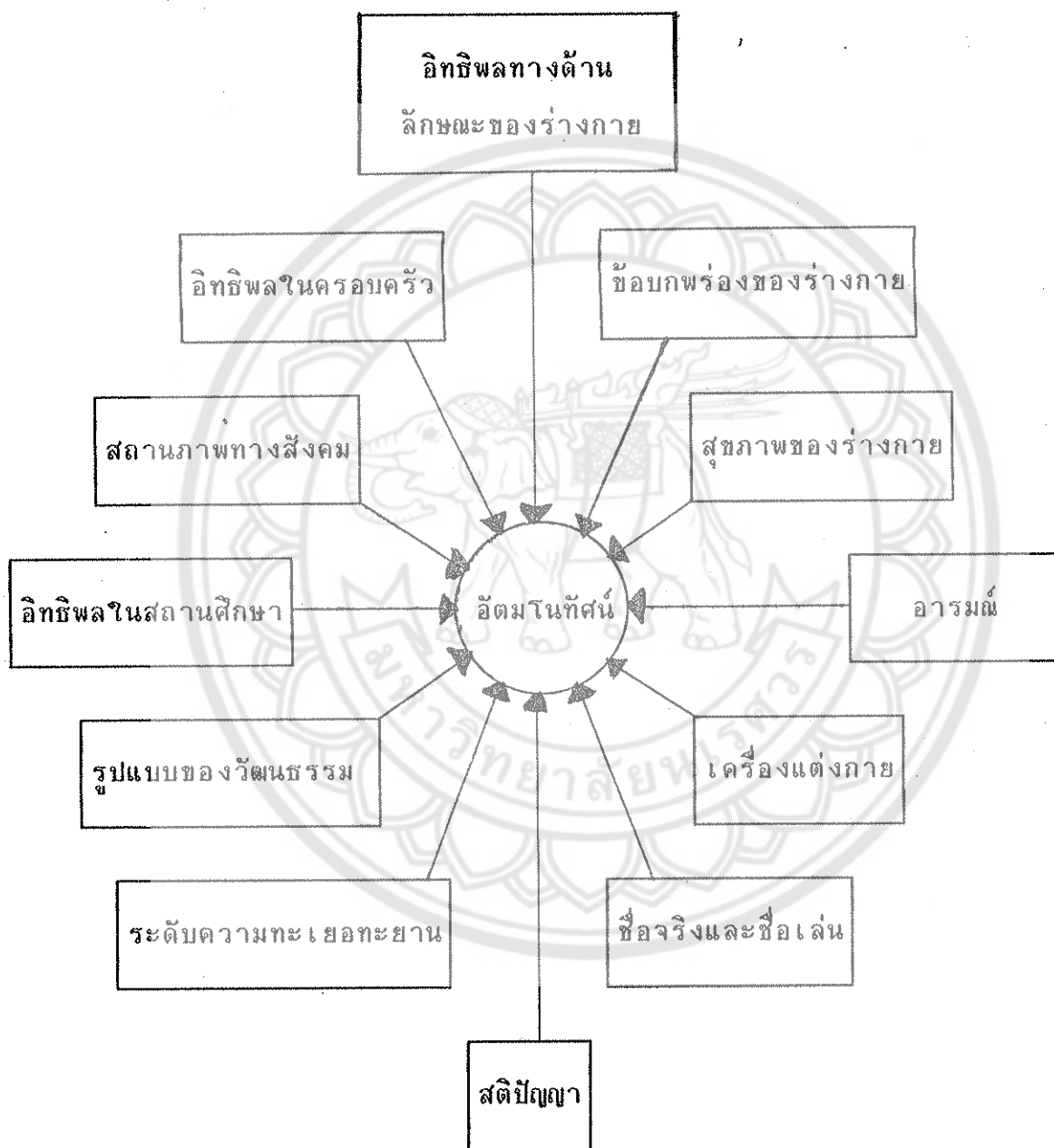
2. การประเมินปฏิกิริยาสะท้อน (Reflect Appraisals) เป็นหลักการเกี่ยวกับความเข้าใจในสัมพันธภาพของโครงสร้างทางสังคมและปฏิสัมพันธ์ทางสังคมที่มีต่อตนเอง ซึ่งบุคคลจะทราบคุณสมบัติของตนเองจากการที่บุคคลอื่นแสดงความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตน

3. การเปรียบเทียบทางสังคม (Social Comparison) เป็นหลักการของการสร้างอัตมโนทัศน์โดยเปรียบเทียบตนเองกับบุคคลอื่น ซึ่งอาจจะเป็นการเปรียบเทียบกับสมาชิกในกลุ่ม ทั้งนี้จะมีผลทำให้เกิดการค้นพบตนเองด้วย

4. พลังผลักดันภายใน (Inner Pressure) เป็นหลักการสร้างอัตมโนทัศน์โดยมีพลังผลักดันภายในเป็นตัวกำหนดการกระทำของบุคคล อันเนื่องมาจากการมีความทะเยอทะยานที่จะมุ่งไปสู่เป้าหมาย ซึ่งพลังผลักดันภายในนี้อาจมีสาเหตุมาจากการได้รับการเสริมแรงจากบุคคลอื่น

องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่ออัตมโนทัศน์

เฮอรัลอค (Hurlock. 1973 : 325 - 336) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบหลักใหญ่ ๆ ที่มีอิทธิพลต่ออัตมโนทัศน์ไว้อย่างครอบคลุม ซึ่งสรุปเสนอเป็นภาพประกอบได้ดังนี้

ภาพประกอบ 1 แสดงองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่ออัตมโนทัศน์

จากภาพประกอบ 2 สามารถอธิบายสรุปได้ดังนี้

1. อิทธิพลทางด้านลักษณะของร่างกาย ความเหมาะสมของรูปร่างลักษณะของร่างกายมีอิทธิพลต่อบุคลิกภาพทั้งทางตรงและทางอ้อม จะเป็นตัวกำหนดความสามารถที่จะทำอะไรได้หรือไม่ได้ ซึ่งเด็กจะมีเจตคติต่อลักษณะของร่างกายของตนเองอย่างไรนั้นเป็นผลเนื่องมาจากการยอมรับของบุคคลรอบ ๆ ข้าง

2. ข้อบกพร่องของร่างกาย เป็นความไม่สมประกอบของทางร่างกายที่เกิดขึ้น ซึ่งจะมีผลกระทบกระเทือนต่อจิตใจของเด็ก ยังผลให้เด็กมีเจตคติต่อตนเองในทางลบ ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง เช่น แขนหัก ฟันหัก ตาเหล่ เป็นต้น

3. สุขภาพของร่างกาย เด็กที่มีสุขภาพดีมักจะสามารรถเข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่มได้ดีกว่าเด็กที่อ่อนแอหรือเด็กที่มีสุขภาพไม่แข็งแรง ดังนั้นสุขภาพของร่างกายจึงเป็นเสมือนเงื่อนไขของร่างกายที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาอัตมโนทัศน์ของเด็ก

4. อารมณ์ เป็นความรู้สึกเกี่ยวกับความกดดันทางด้านอารมณ์ ได้แก่ ความวิตกกังวล อารมณ์เศร้า เครียด ความแปรปรวนต่าง ๆ ความเหนื่อยอ่อนและความเบื่อหน่าย อันเป็นผลมาจากการปรับตัวทางสังคม ส่วนความสุขและความพึงพอใจเป็นผลมาจากการยอมรับและเข้าใจที่บุคคลมีต่อตนเองและสิ่งแวดล้อม

5. เครื่องแต่งกาย เป็นสิ่งที่จะสามารถบ่งบอกถึงสถานภาพของบุคคล ซึ่งถ้าการแต่งกายนั้นได้รับการยอมรับจากสังคม ก็จะทำให้บุคคลนั้นมีความรู้สึกว่าคุณค่า

6. ชื่อจริงชื่อเล่น เป็นสิ่งที่แสดงถึงความเป็นเอกลักษณ์ของบุคคล บุคคลจะมีความเชื่อมั่นและเกิดความภาคภูมิใจในตนเอง

7. สติปัญญา เป็นสิ่งหนึ่งที่บ่งบอกถึงความสามารถซึ่งบุคคลจะเกิดการเปรียบเทียบกับบุคคลอื่นอยู่เสมอ และผู้ที่มีสติปัญญาต่ำก็จะทำให้ตนเองมีความรู้สึกด้อย

8. ระดับความทะเยอทะยาน เป็นสิ่งที่มีอิทธิพลต่ออัตมโนทัศน์ของบุคคลมาก ซึ่งเกิดขึ้นจากการประสบความสำเร็จหรือความล้มเหลว บุคคลที่ประสบกับความสำเร็จจะเกิดความรู้สึกที่ภาคภูมิใจและตั้งใจที่จะมุ่งไปสู่เป้าหมายที่สูง ๆ ขึ้นไป ซึ่งแตกต่างไปจากบุคคลที่ประสบความล้มเหลวที่มีแต่ความรู้สึกท้อถอย

9. รูปแบบของวัฒนธรรม จะมีผลต่อการกำหนดรูปแบบของพฤติกรรมที่บุคคลแสดงออก ซึ่งถ้าพฤติกรรมมีความสอดคล้องกับรูปแบบวัฒนธรรมของกลุ่มนั้น

ก็จะได้รับการยอมรับจากกลุ่มชนนั้น ๆ

10. อิทธิพลในสถานศึกษา เป็นสิ่งที่มีอิทธิพลต่ออัตมโนทัศน์ของบุคคลไม่น้อย เช่นกันได้แก่ ความโอ้อวดของอาคารสถานที่ ครู ผลการเรียนรู้ เป็นต้น เพราะ สิ่งเหล่านี้มีผลต่อความเชื่อมั่นและความภาคภูมิใจของบุคคล

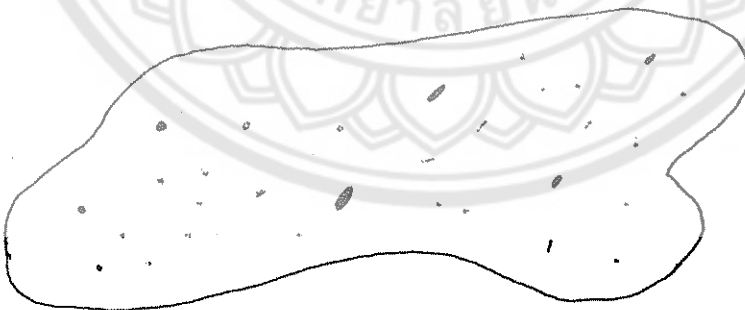
11. สถานภาพทางสังคม สิ่งนี้มีอิทธิพลทำให้เด็กมีความต้องการที่จะพัฒนา บุคลิกภาพให้เป็นที่ยอมรับ เพราะการยอมรับหรือการเป็นที่นิยม (Popularity) ของ กลุ่มจะทำให้เด็กเกิดความรู้สึกภาคภูมิใจและเป็นการเพิ่มระดับการยอมรับตนเอง

12. อิทธิพลในครอบครัว เนื่องจากครอบครัวเป็นสังคมแรกที่เด็กจะได้ เรียนรู้ ดังนั้นเจตคติ และพฤติกรรมที่บิดามารดาแสดงออกจึงมีอิทธิพลต่อการพัฒนา บุคลิกภาพของเด็กมาก และมีผลต่อการพัฒนาอัตมโนทัศน์ของเด็กด้วย

ทฤษฎีและแนวคิดที่เกี่ยวกับอัตมโนทัศน์

มีนักการศึกษาและนักจิตวิทยาได้เสนอทฤษฎีและแนวคิดที่เกี่ยวกับอัตมโนทัศน์ ไว้หลายท่านได้แก่

1. แคนฟิลด์ และ เวลล์ (มาลี สืบกระแสน. 2531 : 20 ; อ้างอิงมาจาก Canfield and Wells. ม.ป.ป. : ไม่มีเลขหน้า) ได้แสดงภาพ ที่ใช้อธิบายเรื่องของอัตมโนทัศน์ ดังนี้

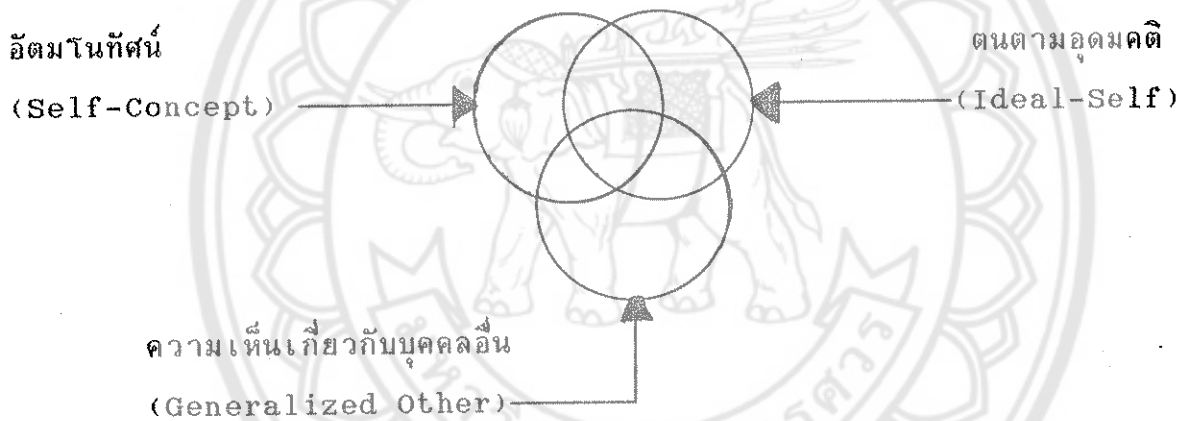

ภาพประกอบ 2 แสดงอัตมโนทัศน์

ภาพนี้แสดงอัตมโนทัศน์ของแต่ละบุคคล ซึ่งประกอบด้วยความรู้สึกนึกติด้อย ๆ

เกี่ยวกับตัวเองมากมาย จุดเล็ก จุดน้อยต่าง ๆ เปรียบเหมือนความเชื่อต่าง ๆ ของบุคคล ประสบการณ์ทั้งหลายที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับตนเอง ความรู้สึก ความคิดเห็น การรับรู้และการมองตนเอง จากภาพประกอบ 3 จะเห็นได้ว่า บางจุดเล็ก บางจุดใหญ่ บางจุดใกล้ศูนย์กลาง บางจุดอยู่ไกลออกไป ซึ่งเทียบได้กับความสำคัญของความรู้สึกนึกคิดนั้น ๆ ส่วนย่อยต่าง ๆ เหล่านี้จะประกอบกันเป็นส่วนรวม ซึ่งมีแบบหรือลักษณะที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะบุคคลและสามารถเคลื่อนที่ยืดหยุ่นได้ และไหลได้เหมือนของเหลว

2. บอพแมน (มาลี สิบกระส้าน. 2531 : 20 - 21 : อ้างอิงมาจาก Baughman. 1965 : 347 - 384) ได้อธิบายความสัมพันธ์ของอัตมโนทัศน์ตนตามอุดมคติ และความคิดเห็นเกี่ยวกับบุคคลอื่นไว้ดังแสดงในภาพ

ภาพประกอบ 3 แสดงความสัมพันธ์ของอัตมโนทัศน์ตนตามอุดมคติและความคิดเห็นเกี่ยวกับบุคคลอื่น

จากภาพจะเห็นได้ว่าอัตมโนทัศน์ตนตามอุดมคติ และความคิดเห็นเกี่ยวกับบุคคลอื่นมีความสัมพันธ์กันอยู่ สำหรับบุคคลทั่วไปแล้วจะมีอัตมโนทัศน์ตนตามอุดมคติ และความคิดเห็นเกี่ยวกับบุคคลอื่น มีความซับซ้อนกันอยู่กว้างขวางมาก แม้จะไม่เหมือนกันเลยทีเดียว อาจเป็นเพราะคนเราได้รับรู้ความหมายที่สัมพันธ์กันระหว่างตัวเองและบุคคลอื่น แต่สามารถแบ่งแยกตัวเองออกจากบุคคลอื่นได้

พัฒนาการของอัตมโนทัศน์ (Self-Concept) และการเปลี่ยนแปลงอัตมโนทัศน์

ตามทัศนะของโรเจอร์อัตมโนทัศน์มีพื้นฐานของพัฒนาการขึ้นอยู่กับ "เงื่อนไขของควมมีคุณค่า (Conditions of Worth) แห่งตน" (Maddi. 1968 : 75; Citing. Rogers. 1961 : 31 - 48) ซึ่งเกิดจากการเรียนรู้ในประสบการณ์ตั้งแต่แรกเกิด (Gallahue. 1982 : 322; Brennecke. 1978 : 272) โดยการสังเกตตนเองในสภาวะการณ์หรือสถานการณ์ต่าง ๆ และจากปฏิกิริยาของบุคคลอื่นที่มีต่อตน ด้วยเหตุนี้เองอัตมโนทัศน์จึงมีการพัฒนาไปเรื่อย ๆ ไม่มีขอบเขตและเวลาจำกัด (อาไพ ศิริพิพัฒน์. 2525 : 98) ซึ่งสามารถอธิบายสรุปโดยแบ่งเป็นช่วงอายุต่าง ๆ ได้ดังนี้

ระยะแรกเกิดถึงอายุ 1 ปี การตอบสนองของบิดามารดา เช่น การเลี้ยงดูด้วยความเอาใจใส่ ความรัก ความอบอุ่นและการทะนุถนอม ฯลฯ จะมีอิทธิพลต่อการพัฒนาการเกี่ยวกับอัตมโนทัศน์ ทั้งนี้เพราะเป็นการตอบสนองที่ทำให้เด็กรับรู้ว่าจะได้รับความเอาใจใส่ความรัก ความอบอุ่นและการทะนุถนอม เป็นที่ต้องการและมีคุณค่าตลอดจนเกิดความรู้สึกไว้วางใจ (Gallahue. 1982 : 322; Rogers. 1977 : 144) และเมื่อเด็กมีอายุ 2 ปี ก็จะมีลักษณะที่พิเศษที่แตกต่างไปจากบุคคลอื่น ๆ ทั้งนี้สืบเนื่องมาจากการที่ได้เรียนรู้ถึงความแตกต่างและสามารถแยกแยะได้ว่าเป็นคือ "ฉัน" หรือ "ไม่ใช่ฉัน" (Holmes and Morrison. 1979 : 255)

ระยะ 3 ถึง 5 ปี เด็กจะมีคำถามเกี่ยวกับสัมพันธภาพในครอบครัว มีความรู้สึกนึกคิดในสิ่งที่ตนกระทำ ตลอดจนสามารถอธิบายการกระทำของตนได้ ดังนั้นการเล่นของเด็กในระยะนี้จะมีอิทธิพลต่อการพัฒนาการเกี่ยวกับอัตมโนทัศน์ของเด็กมาก ทั้งนี้เพราะเด็กได้เรียนรู้ถึงประสบการณ์ในการแก้ไขปัญหาความสำเร็จ บทบาทของตนเอง และมีความรู้สึกบางอย่างเกี่ยวกับกฎเกณฑ์ของตน (Gallahue. 1982 : 325; Rogers. 1977 : 112)

ระยะ 6 ถึง 12 ปี การพัฒนาการเกี่ยวกับอัตมโนทัศน์ของเด็กขึ้นอยู่กับตัวแปรที่สำคัญ 2 ตัวแปร คือ ประการแรกภาพพจน์ของตนเองที่เด็กได้รับรู้จากบุคคลอื่น และประการสุดท้าย ความสามารถที่จะประสบความสำเร็จของตน ซึ่งตัวแปรดังกล่าวจะมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาการเกี่ยวกับอัตมโนทัศน์ของเด็กไปในทางที่ดีหรือไม่ดี ทั้งนี้สืบเนื่องจากอิทธิพลทางสังคมเข้ามามีบทบาทต่อ

ชีวิตเด็กมากยิ่งขึ้นนั่นเอง (Nelms and Mullins. 1982 : 544; Bruno. 1980 : 404) ดังนั้นโรเซนเบิร์กจึงได้อภิปรายมีใจความสำคัญว่าเด็กที่อยู่ในระหว่างช่วงอายุ 8-11 ปี เป็นระยะของการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับอัตมโนทัศน์ที่น่าวิตก และช่วงอายุระหว่าง 12-14 ปี เป็นระยะวิกฤตของอัตมโนทัศน์เพราะว่าปัญหาที่เกี่ยวกับอัตมโนทัศน์จะเริ่มปรากฏอย่างเด่นชัดเมื่อเด็กมีอายุ 12 ปี (Rosenberg. 1979 : 227-229)

มอนเทอร์เมเยอร์ และไอเซน (รุ่งนภา ทีชะ. 2522 : 9 ; อ้างอิงมาจาก Montemeyer และ Eisen. 1977 : 314 - 319) กล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงของอัตมโนทัศน์ว่า อัตมโนทัศน์จะพัฒนาไปตามวุฒิภาวะ ความสามารถ และประสบการณ์ที่บุคคลนั้นได้รับตลอดชีวิตของคนเราย่อมมีประสบการณ์ใหม่ ๆ เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา ดังนั้นการพัฒนาอัตมโนทัศน์จึงมีแนวโน้มที่จะเปลี่ยนแปลงไปตามประสบการณ์ของคนเรานั้นด้วย และ แลนทซ์ (สมศักดิ์ ชินพันธ์. 2523 : 13 ; อ้างอิงมาจาก Lantz. 1964 : 200) ได้กล่าวว่าอัตมโนทัศน์จะค่อย ๆ เปลี่ยนไปตามประสบการณ์ที่บุคคลนั้นได้รับ และการเปลี่ยนแปลงนั้น จะมีผลต่อความรู้สึกภายในของบุคคลนั้นด้วย สแตรง (Strang. 1961 : 78) กล่าวว่า การเปลี่ยนแปลงอัตมโนทัศน์ของแต่ละคนจะเกิดขึ้นในตอนใดของชีวิตก็ได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงระยะเวลาของการที่บุคคลเริ่มต้นมีการพัฒนาการในตน

จากแนวความคิดของนักคิดต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่าการเปลี่ยนแปลงอัตมโนทัศน์จะเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา โดยมีอิทธิพลจากประสบการณ์ที่บุคคลได้รับบุคคลย่อมมีประสบการณ์ใหม่ ๆ เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา ซึ่งถือได้ว่าการเปลี่ยนแปลงอัตมโนทัศน์เปลี่ยนแปลงได้ตามประสบการณ์ที่ได้รับ

วิธีการเปลี่ยนแปลงอัตมโนทัศน์

วิธีการเปลี่ยนแปลงอัตมโนทัศน์ พรรณทิพย์ เกกะนันท์ (2516 : 64 - 69) ได้สรุปไว้ 2 วิธีคือ

1. วิธีการเปลี่ยนแปลงระยะยาว เป็นวิธีการเปลี่ยนแปลงอัตมโนทัศน์โดยอาศัยวิถีทางจิตวิทยา คือจิตบำบัดและการให้คำปรึกษา

2. วิธีการเปลี่ยนแปลงระยะสั้น เป็นวิธีการเปลี่ยนแปลงโดยอาศัยการให้แบบอย่างตัวจริง และแบบอย่างโดยจินตนาการ

การให้แบบอย่างตัวจริง หรือการเลียนแบบบุคคลอื่น หมายถึงการให้ตัวแบบที่มีอิทธิพลต่อบุคคลนั้นนั่นเอง สำหรับวัยรุ่นเพื่อนและครูจะมีอิทธิพลมากในการเป็นตัวแบบ สำหรับแบบอย่างโดยจินตนาการนั้น หมายถึง การสร้างภาพพจน์ หรือการสมมติแบบอย่างขึ้นมาตามความคิดความรู้สึกของบุคคลนั้นอาจจะเป็นลายลักษณ์อักษรหรือเป็นวาจาก็ได้ ซึ่งเป็นวิธีการเปลี่ยนแปลงอัตมโนทัศน์ในระยะสั้นของบุคคลผู้นั้นได้

การอบรมเลี้ยงดูที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาอัตมโนทัศน์

ประดินันท์ อูปรมัย (2525 : 206 - 207) ได้อ้างถึงงานวิจัยของนักจิตวิทยาหลาย ๆ ท่านที่มีผลสอดคล้องต้องกับ สก็อต (Scot. 1936) คูเปอร์สมิท (1967) เบห์เรนส์ (Behrens. 1954) มัสเสน (Mussen. 1963) เซียร์ส แมคคอบี และเลวิน (Sears, Maccoby, Levin. 1957) กล่าวว่า รูปแบบของการอบรมเลี้ยงดูไม่ว่าจะเป็นแบบอัตตาธิปไตย ปปล่อยปละละเลย ปฏิเสธไม่ให้ความรักหรือให้ความรักความอบอุ่น ล้วนแต่มีผลต่อการพัฒนาอัตมโนทัศน์ทั้งสิ้น โดยที่เขาได้ให้ข้อคิดว่าพ่อแม่จะนำเอาเจตคติที่ตนเองได้รับมาจากการอบรมเลี้ยงดูมาให้เลี้ยงดูลูกอีกต่อหนึ่ง จากผลงานวิจัยของเขาซึ่งทำกับวัยรุ่นเป็นจำนวนมากพบว่าเด็กที่มีอัตมโนทัศน์ในทางบวกนั้นจะเป็นผู้ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูในลักษณะที่พ่อแม่ให้การยอมรับกระตุ้นให้ใช้ความสามารถตลอดจนสัมพันธ์ภาพระหว่าง พ่อ-แม่-ลูก เป็นไปด้วยความรัก ความอบอุ่น องค์ประกอบต่าง ๆ เหล่านี้จะช่วยให้เด็กเป็นผู้ปรับตัวได้ดี พึ่งตนเองได้ และมีความคิดในทางบวกให้กับตนเองส่วนเด็กที่เติบโตขึ้นมาในครอบครัวที่มีสภาพตรงข้ามกับลักษณะที่กล่าวมาแล้วจะเป็นผู้ที่ปรับตัวได้น้อยกว่า

ในการพัฒนาอัตมโนทัศน์ นอกจากรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูดังกล่าวจะมีอิทธิพลต่อการพัฒนาอัตมโนทัศน์แล้วยังมีสิ่งอื่นที่ควรให้ความสนใจ เพราะมีอิทธิพลต่อการพัฒนาอัตมโนทัศน์เช่นกัน ซึ่งอาจจะจำแนกได้ดังนี้

1. การยอมรับนับถือในตนเองของพ่อแม่ การที่พ่อแม่ที่มีการยอมรับนับถือในตนเองสูง จะมีลูกซึ่งมีการยอมรับนับถือในตนเองสูงด้วย ส่วนพ่อแม่ที่มีการยอมรับ

นับถือในตนเองต่ำก็จะมีลูกซึ่งมีการยอมรับนับถือในตนเองต่ำด้วย สำหรับพ่อแม่ที่มีการยอมรับนับถือในตนเองสูง จะแสดงให้เห็นถึงความรู้สึกที่มีต่อลูกในลักษณะของความมั่นใจวางใจ รัก และการยอมรับ ซึ่งทำให้เด็กรู้สึกว่าเป็นผู้ประสบความสำเร็จ มองเห็นคุณค่าในตนเองซึ่งมีผลต่อการพัฒนาอัตมโนทัศน์ สำหรับพ่อแม่ที่เลี้ยงดูลูกในลักษณะที่ไม่ช่วยให้ลูกได้มองเห็นความสามารถของตนเอง เข้มงวดกวดขันไม่ให้อิสระ ใช้กฎเกณฑ์โดยไม่มีการยืดหยุ่น ชอบใช้วิธีลงโทษ และมักจะมองลูกว่าเป็นเด็กเหลวไหล ใช้ไม่ได้ สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้จะทำให้เด็กพัฒนาอัตมโนทัศน์ในทางลบ รู้สึกว่าตนเองไม่ได้รับการยอมรับ เป็นคนไม่ดี ไม่มีใครเห็นด้วย มีอารมณ์ค่อนข้างเครียด มีความคับข้องใจ สับสน ไม่มีความสามารถ การอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ที่ยุ่งเกี่ยวกับลูกมากเกินไปหรือน้อยเกินไปจะเป็นตัวสะกิดกั้น การที่จะช่วยให้เด็กประสบความสำเร็จในการช่วยตนเองจะเป็นตัวขัดขวางการที่เด็กจะพัฒนาอัตมโนทัศน์ในทางบวก เด็กที่มีการยอมรับนับถือในตนเองสูง จะเป็นเด็กที่มีความกระตือรือร้น และประสบความสำเร็จทั้งในด้านสังคมและด้านการเรียน กล้าที่จะแสดงความคิดเห็น ไม่ใคร่หวั่นไหวกับคำวิพากษ์วิจารณ์ ไม่ใคร่หวาดวิตก เชื่อมมั่นในตนเอง มั่นใจว่าจะได้รับการยอมรับจากผู้อื่น มองเห็นตนเองมีคุณค่ามีความสำคัญ เป็นผู้ที่ได้รับการยอมรับนับถือ มีความพอใจที่จะทำงานที่ท้าทาย ตลอดจนเป็นคนมองโลกในแง่ดี ส่วนเด็กที่มีการยอมรับนับถือในตนเองต่ำ จะมีความรู้สึกด้อย เหนงว้าเหว ไม่เป็นที่รัก ค่อนข้างเฉื่อยชา ไม่ใคร่กล้าแสดงความคิดเห็น ไม่กล้าเข้าสังคม มีความรู้สึกไวต่อคำตำหนิ มักจะครุ่นคิดเกี่ยวกับปัญหาของตนเอง ไม่ใคร่ศรัทธาในความสามารถของตนเอง มักป่วยเป็นโรคจิตที่ออกทางกาย ค่อนข้างมองโลกในแง่ร้าย มีความรู้สึกว่าถูกควบคุมจากภายนอกมากกว่าที่จะควบคุมตนเอง

2. เจตคติของพ่อแม่ เจตคติของพ่อแม่ในการอบรมเลี้ยงดูพ่อแม่ที่เลี้ยงดูลูกด้วยความรัก ความอบอุ่น มีกฎเกณฑ์ และมีระเบียบวินัยที่จะใช้กับเด็กอย่างแน่นอน ให้ความสนใจกับความเป็นอยู่ของลูก ปฏิบัติต่อลูกดังเช่น เขาเป็นสำคัญคนหนึ่ง มีความคงเส้นคงวาในการใช้กฎระเบียบ ใช้การให้รางวัลมากกว่าการลงโทษ เด็กเกิดความรู้สึกว่าพ่อแม่ปกป้องเขาด้วยลักษณะที่มั่นคง และมีความยุติธรรม ดังนั้นความคงเส้นคงวาของพ่อแม่ และการที่เด็กได้รู้ขอบเขตของพฤติกรรมที่เขาสามารถทำได้ จะก่อให้เกิดการพัฒนาการยอมรับนับถือในตนเองสำหรับพ่อแม่ที่เลี้ยงดูลูก

ในลักษณะที่ซาเย็น ไม่ใคร่สูงส่งกับลูก ไม่ใคร่มีความคงเส้นคงวา หรือปฏิเสธไม่ให้ความรัก ความอบอุ่น เด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูเช่นนั้นจะมีลักษณะค่อนข้างเฉื่อยชา ต้องพึ่งพาคนอื่น ชอบอยู่ตามลำพัง ไม่ใคร่สูงส่งกับผู้ใด และค่อนข้างเจ้าคิดเจ้าแค้น

3. บุคลิกภาพของพ่อแม่ บุคลิกภาพของพ่อแม่จะมีอิทธิพลต่อมโนทัศน์ของเด็กทั้งทางบวกและลบ

4. เพศของพ่อแม่ เพศของพ่อแม่จะมีผลกระทบต่อมโนทัศน์ของเด็กด้วย มโนทัศน์ของเด็กชายจะขึ้นอยู่กับความใกล้ชิด ผูกพันที่เขามีกับพ่อ จากงานวิจัยของเราแสดงให้เห็นว่าเด็กชายซึ่งได้รับความรักจากพ่อไม่เพียงพอก็มีความรู้สึกเชื่อมั่นในตนเองต่ำปรับตัวได้ไม่ใคร่ดี สู้กลุ่มที่พ่อให้ความรักความผูกพันอย่างเพียงพอไม่ได้

5. ท่าทีการปฏิบัติต่อลูก ท่าทีของพ่อแม่ที่ปฏิบัติต่อลูกหญิงและลูกชายที่ต่างกัน จะก่อให้เกิดมโนคติของบทบาททางเพศ จากลักษณะการอบรมเลี้ยงดูที่เต็มไปด้วยความรัก ความเอื้ออาทร จะมีผลต่อการพัฒนาอัตรานที่พึงประสงค์ในเด็กหญิงมากกว่าเด็กชาย สำหรับเด็กชายพ่อแม่มักจะหวังให้ลูกชายเป็นผู้ควบคุมสิ่งแวดล้อมได้ ส่วนเด็กหญิงมักจะปกป้องไม่ให้ได้รับอันตรายจากสิ่งแวดล้อม สิ่งนี้เป็นคำอธิบายที่ชัดเจนว่าทำไมเด็กหญิงจึงมีลักษณะให้ความร่วมมือ เชื่อฟังและปรับตัวได้ดีกว่าเด็กชาย

6. ขนาดของครอบครัว เด็กที่มีอัตรานที่สูงจะมาจากครอบครัวที่มีขนาดเล็กและเป็นลูกคนแรกที่พ่อแม่ให้ความรัก ความอบอุ่น

จากที่กล่าวมาทั้งหมดจะเห็นว่า การอบรมเลี้ยงดูเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาอัตราน เพราะอัตรานเกิดจากการเรียนรู้ ซึ่งการเรียนรู้ส่วนใหญ่มาจากการที่เด็กได้รับข้อคิดเห็นจากบุคคลสำคัญ โดยเฉพาะพ่อแม่ซึ่งเป็นผู้ใกล้ชิดเด็กมาตั้งแต่เริ่มต้น นอกจากนั้นสภาพภายในครอบครัวจะส่งผลต่อการพัฒนาอัตรานของเด็กอีกด้วย ซึ่งสภาพภายในครอบครัวที่จะเอื้ออำนวยต่อการพัฒนาอัตรานก็คือ 1) การยอมรับที่อบอุ่นของพ่อแม่ 2) การที่พ่อแม่สร้างและกระตุ้นให้เด็กแสดงพฤติกรรมโดยที่รู้ขอบเขตของพฤติกรรมนั้น ๆ อย่างแน่ชัด และ 3) พ่อแม่ให้การยอมรับนับถือเมื่อลูกคิดริเริ่มทำสิ่งต่าง ๆ ภายในขอบเขตที่พ่อแม่ได้ให้ไว้

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับอัตมโนทัศน์

เนื่องจากอัตมโนทัศน์มีผลต่อรูปแบบพฤติกรรมและบุคลิกภาพของมนุษย์ จึงเป็นที่สนใจของนักวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศที่จะทำการศึกษาเกี่ยวกับอัตมโนทัศน์อย่างกว้างขวาง ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

งานวิจัยต่างประเทศ

เจมาลัลแลล (Jamalallail. 1989 : 627 - A) ได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างอัตมโนทัศน์กับระดับความทะเยอทะยานของนักศึกษา จำนวน 293 คน ผลการศึกษาพบว่า ตัวแปรทั้งสองมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

โนแลน (Nolan. 1989 : 1705-A) ได้ศึกษาการรับรู้ของเด็กเกี่ยวกับเจตคติของบิดามารดาที่มีต่อเด็กว่ามีผลต่อการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และอัตมโนทัศน์ของเด็กอย่างไร กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กเพศหญิงและเพศชายที่มีอายุอยู่ระหว่าง 9 ปี 7 เดือน ถึง 12 ปี 5 เดือน จำนวน 78 คนผลของการศึกษาพบว่า การรับรู้เกี่ยวกับเจตคติของบิดามารดาที่มีต่อเด็กนั้น มีความสัมพันธ์กับอัตมโนทัศน์ของเด็ก นอกจากนั้นแล้วตัวแปรทั้งสองยังมีความสัมพันธ์กับการอ่านและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

มวัมเวนดาและมวัมเวนดา (Mwamwenda and Mwamwenda. 1988 : 3078) ได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างอัตมโนทัศน์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับประถมศึกษา ซึ่งเป็นนักเรียนเพศชาย จำนวน 1,042 คน และนักเรียนเพศหญิง จำนวน 1,517 คน ผลของการศึกษาพบว่า นักเรียนที่มีระดับอัตมโนทัศน์สูงจะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในวิชาคณิตศาสตร์ ภาษาอังกฤษ วิทยาศาสตร์ และสังคมศาสตร์ดีกว่านักเรียนที่มีระดับอัตมโนทัศน์ต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

มาร์แตร์ (Martel.1990 : 1979 - 1980) ได้ทำการเปรียบเทียบอัตมโนทัศน์และผลสำเร็จในการเรียนของนักเรียนผิวดำในโรงเรียนระดับกลาง โดยใช้กลุ่มตัวอย่าง 224 คน ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่มีคะแนนอัตมโนทัศน์ปานกลางและนักเรียนที่มีอัตมโนทัศน์สูง จะมีคะแนนค่าตัวพ่วงสูงกว่านักเรียนที่มีคะแนนอัตมโนทัศน์

ต่ำ และนักเรียนที่มีคะแนนอัตมโนทัศน์สูงจะมีคะแนน การอ่าน, คณิตศาสตร์, วิทยาศาสตร์, ภาษาศาสตร์ และสังคมศาสตร์สูงกว่านักเรียนที่มีคะแนนอัตมโนทัศน์ต่ำ ส่วนนักเรียนเพศชายและเพศหญิงมีคะแนนวิชาการทั้งหมดคล้ายคลึงกัน และอัตมโนทัศน์มีอิทธิพลต่อผลสำเร็จทางการเรียนของนักเรียน

ลาวด์ (Loud. 1978 : 1536 - 1537 - A) ได้ศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างอัตมโนทัศน์กับการพัฒนาความรู้ กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยนักเรียนอนุบาลจำนวน 140 คน ครูจำนวน 9 คน และผู้ปกครองจำนวน 9 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาคือแบบทดสอบอัตมโนทัศน์ของ มาร์ติเนค ไชโคว์สกี (Martinek Schicowski) และเคอร์ติส (Curtis) ผลการวิจัยพบว่า ผู้ที่มีอัตมโนทัศน์สูงจะมีการพัฒนาความรู้ของตนเองได้ดีขึ้น

ไรย์ (Rye. 1989 : 1942 - A) ได้ทำการศึกษาถึงการเปลี่ยนแปลงอัตมโนทัศน์ โดยให้กลุ่มแนะแนวของนักเรียนประถม โดยศึกษาจากนักเรียน จำนวน 70 คน จาก 2 โรงเรียน ซึ่งนักเรียนส่วนใหญ่มาจากครอบครัวที่มีรายได้ปานกลางและต่ำ โดยใช้แบบทดสอบของปีแอร์และแฮร์ริส (Piers and Harris Childrent's Self-Concept Scals) จากการศึกษาพบว่ากลุ่มที่ได้รับการแนะแนวจากกลุ่มจะมีการเปลี่ยนแปลงอัตมโนทัศน์ไปในทางที่ดีขึ้นสูงกว่านักเรียนที่ไม่ได้รับการแนะแนวกลุ่ม

งานวิจัยในประเทศ

จุไรรัตน์ เปรมิขเลียร (2512 : 43 - 52) ศึกษาเปรียบเทียบอัตมโนทัศน์ของเด็กวัยรุ่นในสถานสงเคราะห์ จำนวน 236 คน ซึ่งเป็นเพศชาย 91 คน และเพศหญิง 145 คน ผลการศึกษาพบว่าเด็กวัยรุ่นหญิงตอนต้นและเด็กวัยรุ่นหญิงตอนปลายมีอัตมโนทัศน์ในด้านความสุขและความพอใจ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เด็กวัยรุ่นชายตอนปลายและเด็กวัยรุ่นหญิงตอนปลายมีอัตมโนทัศน์ในด้านพฤติกรรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เด็กวัยรุ่นชายและเด็กวัยรุ่นหญิงมีอัตมโนทัศน์ในด้านความสุขและความพอใจ และในด้านที่เป็นลักษณะส่วนรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เด็กวัยรุ่นตอนต้นและเด็กวัยรุ่นตอนปลายมีอัตมโนทัศน์ในด้านความเป็นคนที่น่านิยม และในด้านที่เป็นลักษณะส่วนรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

ทางสถิติ นอกจากนั้นยังพบว่าเด็กวัยรุ่นชายตอนต้นและเด็กวัยรุ่นชายตอนปลาย
เด็กวัยรุ่นชายตอนต้นและเด็กวัยรุ่นหญิงตอนต้น มีอัตมโนทัศน์ในด้านต่าง ๆ
ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ศิริบุรณ์ ศรีทานันท์ (2527 : 130 - 133) ได้ศึกษาเกี่ยวกับอัตมโนทัศน์
ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดโรงเรียนรัฐบาลในจังหวัดอุบลราชธานี โดยใช้
แบบทดสอบของ กรรณิการ์ กูประเสริฐ ผลการศึกษาพบว่านักเรียนที่มีระดับผล
การเรียนรู้ต่างกันมีอัตมโนทัศน์ด้านสติปัญญาและสถานภาพในโรงเรียนด้านความวิตก
กังวลใจ ด้านความเป็นคนน่านิยมด้านความสุขความพอใจและด้านที่เป็นส่วนรวม
แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อมรสุดา ราชากรกิจ (2530 : 451) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์
ระหว่างอัตมโนทัศน์กับความเข้าใจในการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
โรงเรียนสาธิตสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ในเขตกรุงเทพมหานคร โดยศึกษากับ
กลุ่มตัวอย่างจำนวน 193 คน และใช้แบบทดสอบอัตมโนทัศน์ฉบับมาตรฐานของ
ปีแอร์ - แฮร์ริส ซึ่งปรับปรุงโดย สงศรี ศรีมุกดา และจุไรรัตน์ เปรมิขเลียร
ผลการวิจัยพบว่า ประการแรกไม่มีความสัมพันธ์ระหว่างอัตมโนทัศน์กับความเข้าใจ
ในการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ประการสุดท้ายอัตมโนทัศน์ของ
นักเรียนหญิงและนักเรียนชายแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยที่
นักเรียนชายมีอัตมโนทัศน์ในทางบวกมากกว่านักเรียนหญิง

นิจวรรณ ท่างาม (2533 : 451 - 452) ได้ศึกษาเกี่ยวกับอัตมโนทัศน์
และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ในจังหวัดเชียงราย
โดยใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 437 คน และใช้แบบทดสอบอัตมโนทัศน์ฉบับมาตรฐาน
ของ ปีแอร์-แฮร์ริส ซึ่งปรับปรุงโดย กรรณิการ์ กูประเสริฐ และศิริบุรณ์ ศรีทานันท์
ผลการวิจัยพบว่า ประการแรกคะแนนอัตมโนทัศน์ด้านพฤติกรรม ด้านสติปัญญา และ
สถานภาพในโรงเรียนด้านความเป็นค่านิยมและอัตมโนทัศน์โดยส่วนรวมมีความสัมพันธ์
ทางบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ประการที่สอง
นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่แตกต่างกันมีคะแนนอัตมโนทัศน์ด้านพฤติกรรม
และด้านสติปัญญาและสถานภาพในโรงเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
ที่ระดับ .05 โดยนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงมีคะแนนอัตมโนทัศน์สูงกว่า

นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ประการสุดท้ายนักเรียนชายมีคะแนนอัตมโนทัศน์ด้านพฤติกรรมแตกต่างจากนักเรียนหญิงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยนักเรียนหญิงมีคะแนนอัตมโนทัศน์สูงกว่านักเรียนชาย

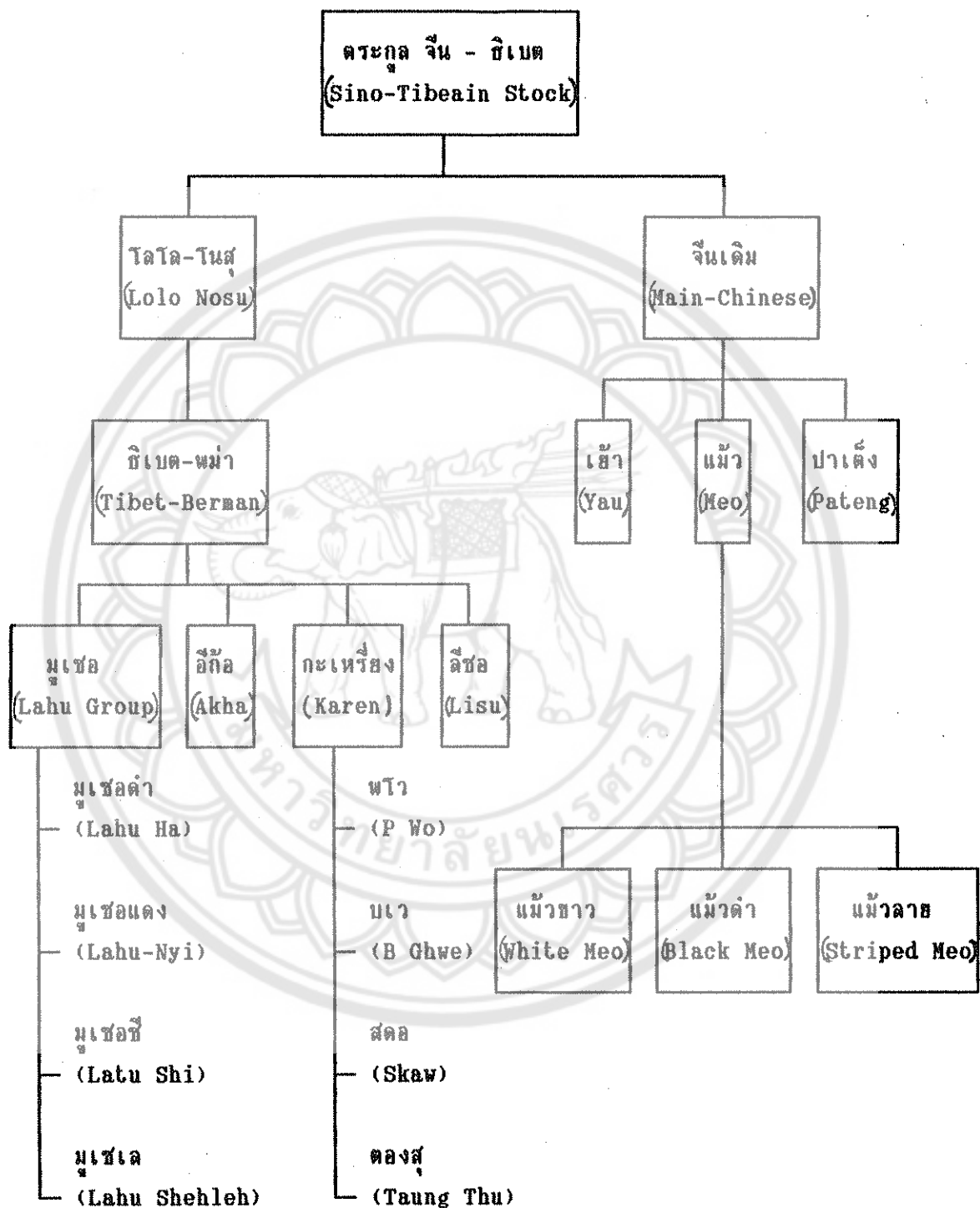
จากผลการวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า อัตมโนทัศน์มีความสัมพันธ์กับรูปแบบพฤติกรรมที่บุคคลแสดงออก ระดับของความทะเยอทะยาน การปรับตัวและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พร้อมทั้งสภาพทางสติปัญญาและสถานการณ์ในโรงเรียน ซึ่งรูปร่างลักษณะและคุณลักษณะของนักเรียนก็มีผลต่อการเกิดความวิตกกังวล ดังนั้นการศึกษอัตมโนทัศน์ของนักเรียนจึงมีความจำเป็นจะต้องกระทำอย่างเร่งด่วนอันจะก่อประโยชน์ในการนำไปพัฒนาเด็ก ซึ่งจะเป็นทรัพยากรที่มีค่าต่อประเทศชาติในอนาคต

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับชาวไทยภูเขาในประเทศไทย

บรรพต วีระสัย (2520 : 125) กล่าวว่า ชาวไทยภูเขาจัดเป็นชนกลุ่มน้อยประเภทหนึ่งในประเทศไทย ชาวไทยภูเขามีหลายเผ่า และมีที่มาต่าง ๆ กัน ชาวไทยภูเขาเผ่าต่าง ๆ ในประเทศไทยสามารถแยกได้เป็นสองสายใหญ่ ๆ ดังนี้

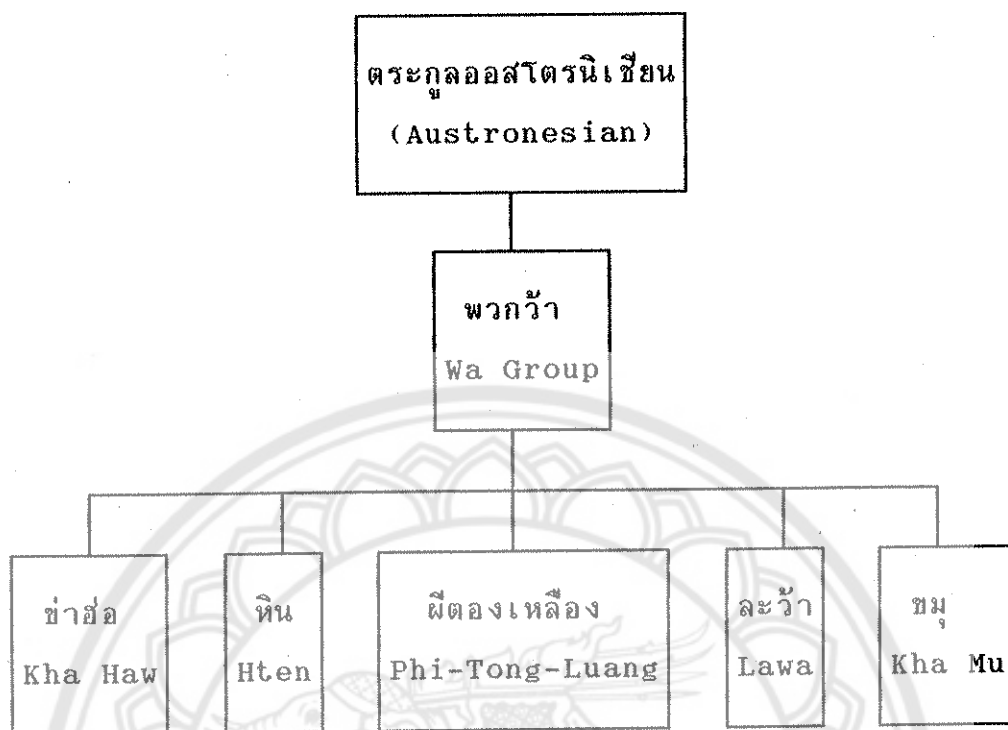
1. สายแรก คือ กลุ่มจีน - ทิเบต (China - Tibetan) ได้แก่ เผ่าอาก้อ ลีซอ กะเหรี่ยง เย้า และแม้ว เป็นต้น สายนี้อพยพลงมาทางใต้จากทิเบตและจีน
2. สายที่สอง คือ กลุ่มออสโตรนีเซียนหรือออสโตร - เอเชียติด (Austro - Nesian) ได้แก่ ละว้า ชะมู ถิ่น และผัดองเหลื่อง (บางที่เรียกว่าคนป้า) เป็นต้น สายนี้อพยพขึ้นไปจากแถบใต้ทวีปออสเตรเลีย

สองสายของชาวไทภูเขาในประเทศไทย
สายที่ 1

ภาพประกอบ 4 แสดงการสืบเชื้อสายเผ่าพันธุ์ของชาวไทภูเขาในภาคเหนือของ
ประเทศไทยสายที่ 1 (บรรพต วีระสัย. 2520 : 143)

สายที่ 2

ภาพประกอบ 5 แสดงการสืบเชื้อสายเผ่าพันธุ์ของชาวไทยภูเขาในภาคเหนือของประเทศไทย สายที่ 2 (บรรพต วีระสัย. 2520 : 143)

ความรู้เกี่ยวกับชาวไทยภูเขา ในจังหวัดเพชรบูรณ์

ชาวไทยภูเขาในจังหวัดเพชรบูรณ์แบ่งออกเป็น 3 เผ่า ได้แก่ เผ่าม้ง เผ่าลีซอ และชาวไทยพวนราบ ดังรายละเอียดดังนี้

1. แม้วหรือม้ง (Meo)

สถาบันวิจัยชาวเขากรมประชาสัมพันธ์ (กระทรวงมหาดไทย.

2530 : ไม่มีเลขหน้า) ได้กล่าวถึงแม้วหรือม้งไว้ดังนี้

1.1 ประวัติความเป็นมา มีข้อคิดเห็นแตกต่างกันไปมากในเรื่องของถิ่นกำเนิดดั้งเดิมของชาวแม้ว บ้างก็เชื่อว่าจะเป็นชาติพันธุ์อัสระ หรือไม่ก็เป็นเผ่าพันธุ์ผสม แต่ความคิดเห็นที่ค่อนข้างเป็นที่แพร่หลายคือ ความคิดที่เชื่อว่า

เป็นไปได้ที่ชาวแม้วมีถิ่นฐานดั้งเดิมทางแถบตอนเหนือของเอเซีย และมีชาวแม้วจำนวนมากที่มีเชื้อชาติตูราน อันมีลักษณะกึ่งคอเคเชียนและมองโกล (หรืออาจกล่าวได้ว่ากึ่งฝรั่งกึ่งเอเซีย) ซึ่งบรรพบุรุษได้อพยพลงมาจากทางใต้จนเข้าสู่ลุ่มแม่น้ำเหลืองในเวลาต่อมาได้ผสมกับเผ่าอื่น ๆ บ้างในช่วงของการอพยพลงสู่ใต้ ได้มีผู้จัดแบ่งกลุ่มตามลักษณะภาษาและทางชาติพันธุ์บ้างก็ว่าเป็นสาขาของมอญ-อันนัน บ้างก็ว่าอยู่ในตระกูลภาษาจีน แต่ที่ยอมรับกันอย่างกว้างขวางคือ จัดไว้ในตระกูลภาษาจีน-ทิเบต ส่วน มาติซอฟท์ (สถาบันวิจัยชาวเขากรมประชาสัมพันธ์ กระทรวงมหาดไทย.

2530 : ไม่มีเลขหน้า. อ้างอิงมาจาก Matisoft. n.d. unpagged) กล่าวไว้ในหนังสือ Highlanders of Thailand ว่าชาวแม้วจัดอยู่ในตระกูลออสโตรไทย (Austro Thai) จากการรวบรวมของงานรวบรวมข้อมูลของสถาบันวิจัยชาวไทยภูเขา ปี 2532 ประชากรของแม้วมีจำนวน 82,356 คน คิดเป็นร้อยละ 14.86 ของจำนวนประชากรชาวไทยภูเขาทั้งหมดในประเทศไทย โดยมีการกระจายกันอยู่ในเขตจังหวัดกำแพงเพชร เชียงราย เชียงใหม่ ตาก น่านพิษณุโลก เพชรบูรณ์ พะเยาแพร่ แม่ฮ่องสอน ลำปาง เลย และสุโขทัย

แม้วในประเทศไทยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มย่อยคือ ม้ง จ๊ว (Hmoob Ntsuab) ม้งเขียวหรือม้งน้ำเงิน และฮ่ม้งเดือ (Hmoob Dawb) ม้งขาว

1.2 ลักษณะการตั้งถิ่นฐาน แม้วนิยมตั้งบ้านเรือนอยู่บนยอดเขาสูงสุดของภูเขา ถ้ายอดเขาเป็นที่ราบพอที่จะอยู่บนยอดเขาทั้งหมู่บ้าน แต่ถ้าที่ราบไม่พอก็มักจะกระจายลงมาตามทางลาดของสันเขา โดยทั่วไปจะอยู่ในระดับความสูง 3,000-5,000 ฟุต จากระดับน้ำทะเล มีลำห้วยไหลผ่านตลอดปี นิยมปลูกอยู่ใกล้ซิดในกลุ่มเครือญาติ หมู่บ้านจะมีขนาดตั้งแต่ 4-5 หลังคาเรือน แต่ที่พบบ่อย ๆ จะอยู่ระหว่าง 20-35 หลังคาเรือน บ้านจะปลูกค่อมดินใช้พื้นดินเป็นพื้นเรือนรอบ ๆ บ้านจะมีคุระบายน้ำต้น ๆ หลังคาบ้านมุงด้วยหญ้า ฝาบ้านถ้าเป็นบ้านมีฐานะดีก็เป็นฝากระดาน แต่โดยทั่วไปมักเป็นฝาไม้ไผ่

1.3 ระบบครอบครัว ในสังคมชาวไทยภูเขาเผ่าแม้ว ผู้ชายสามารถมีภรรยาเกินกว่าหนึ่งคนได้แต่ก็มีจำนวนน้อย ข้อห้ามซึ่งยึดถือปฏิบัติกันทั่วไปคือ ไม่อนุญาตให้มีการแต่งงานภายในแซ่สกุลเดียวกัน แต่มียกเว้นสำหรับบางแซ่สกุลซึ่งก็เกิดขึ้นน้อยมาก

มีชาวไทยภูเขาเผ่าม้งทั้งหมด 11 หมู่บ้าน 1,124 ครัวเรือน จำนวนประชากร 7,972 คน

จากจำนวนหมู่บ้านและจำนวนประชากรของชาวไทยภูเขา ในจังหวัดเพชรบูรณ์ จะเห็นได้ว่าเผ่าม้งมีจำนวนมากที่สุดในบรรดาชาวไทยภูเขาด้วยกัน การจัดการศึกษาภาคบังคับให้แก่เด็กเรียนชาวไทยภูเขาของสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดเพชรบูรณ์ เป็นการสนองนโยบายของรัฐในด้านความทั่วถึงของการจัดการศึกษา อาจจะก่อให้เกิดปัญหาด้านต่าง ๆ ทางการศึกษา เพราะสภาพความเป็นอยู่ การคมนาคม ขนบธรรมเนียมประเพณีและอื่น ๆ ของชาวไทยภูเขาเผ่าม้งแตกต่าง จากคนพื้นที่ราบโดยทั่วไป จึงนับว่ามีความจำเป็นและสมควรที่จะต้องรับรู้ถึงสภาพทั่วไป และปัญหาในการจัดการศึกษาให้แก่เด็กเรียนชาวไทยภูเขาเผ่าม้งเป็นอย่างดี

สภาพทางจิตวิทยาและจิตวิทยาสังคมของม้ง

บรรพต วีระสัย (2520 : 137) กล่าวว่า ม้งเป็นเผ่าที่ยึดมั่นกันมาก มีความเฉลียวฉลาดพอสมควร เปิดเผยและมีความสัตย์ซื่อบริสุทธิ์ มีนิสัยดูร้ายในเมื่อ เหตุการณ์บังคับ

สำหรับความสัมพันธ์ภายในครอบครัวของม้ง ม้งถือว่าชายอาวุโสที่สุดใน ครอบครัวเป็นหัวหน้าซึ่งทุกคนต้องเชื่อฟัง เมื่อบุตรชายแต่งงานเขาจะต้องนำภรรยา เข้ามาอยู่ในบ้านพ่อแม่และจะแยกไปอยู่ที่อื่นไม่ได้ตราบดีที่พ่อแม่มีชีวิตอยู่ ต่อเมื่อทั้งพ่อ และแม่ตายบรรดาลูก ๆ จึงสามารถแยกไปอยู่ต่างหากได้ ส่วนบ้านหลังเดิมตกเป็น ของพี่ชายคนโต บ้านของชาวม้งจึงใหญ่โตเพราะต้องต่อบ้านให้ใหญ่ขึ้นเมื่อมีสมาชิก เพิ่มขึ้นพวกม้งที่มีแค่เด็วยังมีความผูกพันกันอย่างแน่นแฟ้น ม้งไม่ชอบมีการติดต่อกับคนต่างเผ่าเท่าใดนัก ลักษณะนิสัยในการติดต่อกับชาย ม้งไม่ชอบถูกเอาเปรียบ จากผู้อื่น

2. ลีซอ (Lisu)

สถาบันวิจัยชาวเขากรมประชาสงเคราะห์ (กระทรวงมหาดไทย.

2530 : ไม่มีเลขหน้า) ได้กล่าวถึงลีซอไว้ดังนี้

2.1 ประวัติความเป็นมา ลีซอ มีถิ่นฐานเดิมอยู่ทางต้นน้ำสาละวิน

และแม่น้ำโขงทางตอนเหนือของทิเบต และทางตะวันตกเฉียงใต้ของมณฑลยูนนานในประเทศจีน เรียกตัวเองว่า "ลีซู" ลีซูในประเทศไทยอพยพมาจากเมืองเชียงตุงประเทศพม่า ลีซูจัดอยู่ในตระกูลภาษาทิเบต-พม่า ลีซูในประเทศไทยมี 24,573 คน คิดเป็นร้อยละ 4.43 ของจำนวนประชากรชาวไทยภูเขาในประเทศไทย ลีซูอาศัยอยู่ในจังหวัดกำแพงเพชร เชียงราย เชียงใหม่ ตาก เพชรบูรณ์ พะเยา แม่ฮ่องสอน ลำปาง และสุโขทัย

ลีซูแบ่งเป็น 2 กลุ่มย่อย ลีซูส่วนใหญ่ในประเทศไทยเป็นลีซูลายและลีซอดำ ปัจจุบันนี้ลีซอดำผสมกลมกลืนกับลีซูลายไปจนเกือบหมดแล้ว

2.2 ลักษณะการตั้งถิ่นฐาน ลีซอมักจะตั้งหมู่บ้านสูงกว่าระดับน้ำทะเลระหว่าง 4,000-5,000 ฟุต หมู่บ้านจะอยู่ใกล้ลำน้ำตกเพื่อจะได้ใช้ไม้ไผ่หรือไม้ซางทะเลกลางปล้องได้ตลอด ต่อกันเป็นแป้นอย่างท่อน้ำประปาจากบนเขาน้ำนำมาใช้ภายในหมู่บ้านได้ทั่วทุกหลังคาเรือนไม่ต้องเดินไปตักน้ำในห้วยหรือลำธาร บ้านลีซูมี 2 ลักษณะ คือ บ้านติดดินและบ้านยกพื้น แต่ส่วนใหญ่จะเป็นบ้านติดดินเพราะสิ้นเปลืองน้อยกว่า บ้านลีซูส่วนใหญ่สะอาด เรียบร้อย จัดเป็นสัดส่วน ภายในบ้านนิยมใช้ไม้ไผ่สานเป็นฝากระเบื้อง และปูเป็นฟาก เสาบ้านทำด้วยไม้ไผ่หรือไม้อื่นสุดแต่จะหามาได้ ห้องรับแขกและที่นอนจะยกพื้นสูง ห้องรับแขกใช้นั่งและนอนอยู่ต่อจากเตาไฟไปทางด้านหลังกันฝา 3 ด้าน ไม่มีประตู มีความกว้างยาวประมาณ 2 ตารางเมตรครึ่ง ชายมือจะเป็นห้องนอนของเจ้าของบ้านและครอบครัว ระหว่างห้องนอนเจ้าของบ้านกับห้องนอนแขกมีพื้นดินโล่ง ๆ กันกลางอยู่ ข้างฝามีแท่นบูชาดวงวิญญาณบรรพบุรุษหรือผีเรือน ผู้เป็นหัวหน้าครอบครัว จะทำการกราบไหว้แท่นบูชาดวงวิญญาณบรรพบุรุษเป็นประจำวัน ถัดจากห้องนอนเจ้าของบ้านเป็นห้องนอนเด็กและผู้หญิงเป็นที่อยู่หลับนอนของพวกเด็ก ๆ และบุตรหลานเจ้าของบ้าน

2.3 ระบบครอบครัว ประเพณีของลีซู ผู้ชายสามารถมีภรรยากี่คนก็ได้ไม่ห้าม ถ้าสามารถเลี้ยงดูได้ ความบริสุทธิ์ของผู้หญิงไม่สำคัญ ราคาสินสอดของหญิงหม้ายบางครั้งสูงกว่าผู้หญิงสาว ลีซูมีการสืบสายโลหิตทางบิดา บุตรชายคนใดเมื่อมีภรรยาต้องนำภรรยาเข้ามาอยู่บ้านบิดามารดาของตน เพราะถือว่าบุตรคนนั้นเป็นผู้ได้รับมรดกสืบเชื้อสายและเป็นใหญ่ในบรรดาพี่น้องท้องเดียวกัน

ลีซोनิยมแสดงความรักกันที่ครกกระเดื่องตำข้าวกลางลานบ้าน

หลังจากรับประทานอาหารค่ำแล้ว หญิงสาวจะไปตำข้าวคอยหนุ่มที่ครกกระเดื่อง ชายหนุ่มจะรับมา เพราะเวลาตำข้าวเขาสามารถเกี่ยวพาราสีหรือออกปากฝากรักได้ ถ้าหญิงสาวไม่ชอบชายหนุ่มผู้มาเกี่ยวก็พูดจาตอບพอเป็นพิธี หากชอบพอรักใคร่ก็ปล่อยให้ชายหนุ่มตำข้าว กอด สัมผัสได้ บางครั้งก็อาจไปแสวงหาความสุขตามป่าไม้รอบหมู่บ้าน หรือตามทุ่งข้าว เมื่อตกลงปลงใจเป็นสามีภรรยา กัน ชายหนุ่มจะพาหญิงสาวหนึ่งวันรุ่งขึ้นจึงจะไปขอ ค่าสินสอดแล้วแต่ฐานะของฝ่ายชาย สามีภรรยาทั้งคู่จะหย่าขาดจากกันก็ได้โดยฝ่ายชายเสียค่าปรับให้พ่อตาแม่ยาย ถ้าฝ่ายหญิงเป็นผู้คิดหย่าก่อนก็ต้องคืนค่าสินสอดให้แก่ฝ่ายชาย ถ้าภรรยามีชู้จะปรับเงินจากชายชู้ 2 เท่า ของค่าสินสอดให้กับสามีแล้วยกภรรยาให้ชายชู้ไป

2.4 ระบบเศรษฐกิจ ลีซอทำการเกษตรแบบไร่เลื่อนลอย ปลูกข้าวบริโภค ข้าวโพดสำหรับเลี้ยงสัตว์และขาย เลี้ยงหมู ไก่ เพื่อใช้ในพิธีกรรมและบริโภค มะละพร้าวสำหรับใช้งาน กล้วยสำหรับขาย ลีซอมีการติดต่อในทางค้าขายกับคนพื้นราบบ้าง สินค้าที่นำไปขายได้แก่ พริกไทย มันฝรั่ง ผู้ชายลีซอชอบล่าสัตว์มาก และมีความสามารถในการใช้หน้าไม้เป็นอย่างดี เมื่อมีรายได้มักจะชอบซื้อปืนเอามาไว้ล่าสัตว์ รายได้อีกส่วนหนึ่งจะแบ่งให้พวกผู้หญิงซื้อเครื่องประดับที่ทำด้วยเงินและเสื้อผ้าให้ตนเองและเด็ก ๆ จึงก่อให้เกิดอุตสาหกรรมในครัวเรือนคือ การเย็บปักผ้า และการทำเครื่องเงิน นอกจากนี้ยังมีช่างตีเหล็กประจำหมู่บ้านด้วยช่างเหล็กบางคนมีความชำนาญมากสามารถทำปืนสวย ๆ ได้

2.5 ความเชื่อทางศาสนา ลีซอนับถือผีเหมือนชาวไทยภูเขาเผ่าอื่น ๆ โดยมีความเชื่อว่ามีทั้งผีดีและผีร้าย ผีที่ดีจะระมัดระวัง ได้แก่ ผีป่า ผีน้ำ ฯลฯ ผู้มีบทบาทสำคัญสำหรับความเชื่อเหล่านี้มี 2 คน คือ หมอเมืองและหมอผี หมอเมืองเป็นผู้นำทางศาสนาเป็นผู้ทำพิธีบูชาผีประจำหมู่บ้าน หมอผีเป็นผู้ทำการติดต่อระหว่างผีกับคน โดยเฉพาะเมื่อมีการเจ็บไข้โดยไม่ทราบสาเหตุ หมอผีจะเป็นผู้ที่ติดต่อกับผีและรักษาความเจ็บไข้เหล่านั้น

2.6 จำนวนประชากร สํารวจปี พ.ศ. 2532 จังหวัดเพชรบูรณ์ มีชาวเขาเผ่าลีซอทั้งหมด 1 หมู่บ้าน 69 ครัวเรือน จำนวนประชากร 424 คน

ลีซอเป็นชาวไทยภูเขาเผ่าที่สำคัญเผ่าหนึ่งของจังหวัดเพชรบูรณ์ และมีประชากรมากเป็นอันดับสองรองจากเผ่าม้ง การจัดการศึกษาให้แก่นักเรียนชาวไทย

ภูเขาเผ่านี้ก็นับว่าน่าสนใจและน่าที่จะรับรู้ถึงสภาพทั่วไปและปัญหาการจัดการศึกษา
ของโรงเรียนที่จัดการศึกษาให้แก่นักเรียนของชาวเขาเผ่านี้

สภาพทางจิตวิทยาและจิตวิทยาสังคม และความสัมพันธ์กับบ้านเมืองไทย

บรรพต วีระสัย (2520 : 141) กล่าวว่า ลีซอเป็นพวกที่รักสันติ ไม่ชอบ
การทะเลาะเบาะแว้ง ลีซอเป็นผู้มีความสามารถในการต่อสู้ แต่มักจะไม่ก่อเรื่อง
ง่าย ๆ

ลีซอถือว่าแผ่นดินไทยเป็นบ้านเกิดเมืองนอนของตน จึงมักไม่คิดอพยพกลับ
ไปที่พม่า ซึ่งตนเองเคยได้รับการกดขี่มามากแล้ว

หลังจากรัฐบาลไทยห้ามการปลุกผี ลีซอได้พยายามประกอบอาชีพทาง
เกษตรกรรมอื่น ๆ

3. ชาวไทยพวน

สุรินทร์ จันทรคิด (2524 : 61 - 70) กล่าวว่า เพชรบูรณ์เป็น
จังหวัดที่ตั้งอยู่ในวงล้อมของเทือกเขาเพชรบูรณ์ สองเทือกที่แยกออกจากกันเหนือ
ท้องที่อำเภอหล่มเก่า ทอดขนานเป็นทิวลงมาทางใต้ ระหว่างเทือกเขาเป็นที่ราบมี
แม่น้ำป่าสักไหลผ่านกลาง นับเป็นท้องที่อุดมสมบูรณ์ เต็มไปด้วยพันธุ์ไม้นานาชนิด มี
ชุมชนชนตั้งอยู่เป็นกลุ่ม ๆ ตามริมสองฝั่งแม่น้ำป่าสักและสาขา เนื่องจากมีภูเขา
ล้อมรอบเกือบทุกด้าน ลำบากแก่การสัญจรไปมาหาสู่กันกับชุมชนท้องถิ่นอื่น เพชรบูรณ์
จึงกลายเป็นเมืองปิดมานานแสนนาน ถึงอย่างไรก็ตามคนในสมัยก่อนเดินทางเข้าสู่
เพชรบูรณ์ได้ตามช่องเขาซึ่งไม่ค่อยจะสะดวกนักและมีทางสัญจรติดต่อกับท้องถิ่นอื่นที่
สำคัญ คือ

1. สายด่านซ้าย - นครไทย - หล่มเก่า ทางสายนี้เป็นทางเดิน
มาแต่สมัยโบราณ เป็นทางค้าขายวัวควาย ช้างม้า และเกลือสินเธาว์ ตลอดทั้ง
ติดต่อกับจังหวัดทางภาคเหนือทุกจังหวัด

2. สายชุมแพ - คอนสาร - หล่มสัก สายนี้เป็นทางติดต่อกับภาค
ตะวันออกเฉียงเหนือมาแต่สมัยโบราณเป็นทางการค้าขาย และไปมาหาสู่กันระหว่าง
ชาวหล่มกับชาวตะวันออกเฉียงเหนือ วัฒนธรรมทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือเข้าสู่

เพชรบูรณ์ทางด้านนี้

3. สายทับคล้อ - เพชรบูรณ์ เป็นเส้นทางที่ติดต่อกับท้องถิ่นภาคกลางตอนเหนือ เช่น พิจิตร นครสวรรค์ เข้าสู่เพชรบูรณ์

4. สายชัยภูมิ - โคราซ - ศรีเทพ เส้นทางสายนี้เป็นทางติดต่อกับภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างกับเพชรบูรณ์ตอนใต้ และเป็นทางติดต่อกับขอมในสมัยโบราณ

5. สายแม่น้ำป่าสัก เป็นทางสายที่สำคัญติดต่อกับสระบุรี เพื่อลำเลียงสินค้าลงมาขายในฤดูฝนเป็นครั้งคราว

6. สายลพบุรี - ศรีเทพ เป็นทางเดินระหว่างสองเมืองนี้แต่โบราณชนชาวเพชรบูรณ์ในสมัยดั้งเดิมน่าจะอพยพเข้ามาตามเส้นทางดังกล่าวและสร้างชุมชนขึ้นเป็นกลุ่ม ๆ ไม่ปะปนกันพอที่จะแยกออกได้เป็นกลุ่ม ๆ ตามสำเนียงภาษาและขนบธรรมเนียมอื่น ๆ ได้ดังนี้

1. กลุ่มภาษาหล่ม ประกอบด้วยหล่มเก่าหล่มสัก กรมพระยาดำรงราชานุภาพ ได้สันนิษฐานว่าเป็นพวกลาวพุงดำ (นิยมสีกลายตั้งแต่ชาทอนบนขึ้นไปถึงเอว) สืบเชื้อสายมาจากหลวงพระบาง ทั้งนี้สำเนียงภาษาเหมือนกันทุกอย่าง จึงน่าจะสันนิษฐานว่าชนกลุ่มนี้เข้ามาแต่เมื่อไร และเข้ามาทางไหนตามคำบอกเล่าและพิจารณาตามหลักฐานในท้องถิ่น น่าจะอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานในแถบนี้ตั้งแต่สมัยโบราณ อาจจะก่อนสุโขทัยก็เป็นได้ เพราะในสมัยสุโขทัยยังปรากฏชื่อ เมืองลุ่มหรือเมืองหล่มหรือเมืองลมบาจายอยู่ในท้องที่เพชรบูรณ์ตอนเหนือ น่าจะเป็นเมืองหล่มเก่า ปัจจุบันในบริเวณนี้มีซากวัดวาอารามกระจัดกระจายอยู่ทั่วไปแต่ปรักหักพังยากแก่การจะพิสูจน์ได้ ในสมัยพระเจ้าฟ้างุ้มแห่งน่านเจ้าได้ส่งขุนลอโอรสมาสร้างบ้านแปงเมืองขึ้นมาใหม่เรียกว่าเมืองเข่า (หลวงพระบาง) ผู้คนจากหลวงพระบางอาจจะเคลื่อนย้ายตามลำแม่น้ำโขงลงมา บางพวกอาจจะเข้าไปทางน้ำปาด แสนตอ ท่าสัก เข้าสู่ครไทยและบางพวกเข้ามาทางจังหวัดเลย และเข้ามาทางบ้านแก่งท้าว เหมืองแพร่ ด้านซ้ายสมทบกับสายนครไทยเข้าสู่หล่มเก่า หล่มสัก พบดินแดนอุดมสมบูรณ์จึงปักหลักตั้งถิ่นฐานเป็นกลุ่มเป็นก้อนอยู่ทางตอนเหนือลุ่มน้ำป่าสักและสาขา ชนกลุ่มนี้มีความรักความสามัคคีกันเป็นอันดี รักษาขนบธรรมเนียมประเพณีดั้งเดิมไว้ โดยเฉพาะภาษาพูด การแต่งกายและความเชื่อต่าง ๆ ในหมู่บ้านใหญ่ ๆ จะมีศาลเจ้าหรือศาลเจ้าพ่อ มีนางเทียม

(เสือเมืองทรงเมือง) ตำแหน่งเจ้าพ่อแต่ละหมู่บ้านนั้นจะมีเจ้าพ่อใหญ่ เจ้าพ่อทหาร
อุปฮาด เมืองกลาง หลวงศรี ศรีหวงษ์ ลูกสมุนเลี้ยงช้างเลี้ยงม้า มีเครื่องศาสตราวุธ
เช่น หอก ดาบ ขงจ้าว ร่ม(ฉัตร) ชาวบ้านจะเคารพนับถือมาก ในระยะเดือนหก
ของทุกปีจะทำบุญเลี้ยงบ้านกันที่ศาลเจ้า เจ้าพ่อเหล่านี้จะมีในกลุ่มหมู่บ้านใหญ่ ๆ เท่านั้น
จากตำแหน่งชื่อของเจ้าพ่อถ้าพิจารณาเทียบดูแล้วน่าจะ เป็นกลุ่มบุคคลคณะหนึ่งที่ทำกา
รปกครองของกลุ่มชนนี้ เจ้าพ่อในที่นี้คล้ายกับ พ่อขุน พ่อบ้าน ของการปกครองในสมัยก่อน
เพราะในสมัยอพยพคนไทยจะเลือกผู้ปกครองที่มีความสามารถทุกด้าน บุคคลคณะนี้
เมื่อตายไปแล้วคนรุ่นหลังยังเคารพนับถือ สร้างศาล และมีการเข้าทรงกันต่อ ๆ มา
จนปัจจุบัน และเป็นที่น่าสังเกตอีกประการหนึ่งซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของไทยก็คือศาลเจ้า
จะมีช้างม้าทำด้วยไม้ ถึงวันทำบุญเลี้ยงบ้านจะต้องนำออกมาชำระล้างให้สะอาด
แสดงว่าคนไทยและกลุ่มชนแถบนี้เป็นไทยมาแต่โบราณ เพราะประเพณีไทย เราทำ
สงครามนิยมใช้ช้างม้าเป็นพาหนะ สิ่งเหล่านี้จะแตกต่างกับศาลเจ้าในภาคตะวันออก
เฉียงเหนือ ซึ่งจะมีตัวลึงค์ ทำด้วยไม้บุชายันต์อยู่ทั่ว ๆ ไปแสดงให้เห็นว่าได้รับอิทธิพล
จากขอม แต่กลุ่มชนลุ่มนี้ไม่มีวัฒนธรรมจากชาติอื่นปะปนเลย

เข้าใจว่าวัดวาอารามที่ปรักหักพังที่มีอยู่ทั่ว ๆ แถบถิ่นนี้คงได้รับอิทธิพล
จากสุโขทัย วัดเก่าแก่มักจะอยู่ในหมู่บ้านต่าง ๆ เช่น ในเขตท้องที่ตำบลหล่มเก่า
เขตตำบลนาแซงติดต่อกับเขตหล่มสัก ตำบลตาลเดี่ยว ตำบลบ้านโสก ปากช่อง และ
มีปรากฏในที่อื่น ๆ อีกมากมาย นอกจากนี้ยังมีผู้พบก้อนอิฐขนาดใหญ่มีตราประทับ
คล้ายกับก้อนอิฐที่เขาสมอแครงจังหวัดพิษณุโลก ย่อมแสดงให้เห็นว่าดินแดนแถบนี้
ต้องเป็นเมืองหรือเป็นกลุ่มชนตั้งแต่สมัยสุโขทัยอย่างแน่นอน และอีกบริเวณแม่น้ำป่าสัก
พบกับแม่น้ำห้วยซอนแก่นพร้อมทั้งบริเวณบ้านห้วยโป่ง คล้ายกับว่าจะ เป็นบริเวณเมืองเก่า
เพราะยังมีร่องรอยสระน้ำขนาดใหญ่หรือที่เรียกว่าตระพัง และยังมีปรากฏอยู่ สำหรับ
คุคลองกำแพงเมืองไม่ปรากฏ น่าจะกล่าวได้ว่าถ้าเป็นเมืองอาจจะไม่มีการ
ก่อสร้างกำแพง หรือมีก็อาจจะหักพังจนไม่เหลือซากก็เป็นได้ จากบริเวณนี้มีคนเล่า
ต่อกันมาเป็นเมืองขอนแก่นหรือนครเด็ด ซึ่งมีการทำบั้งไฟขนาดใหญ่จุดแล้วไปตกใน
ทะเล ๆ เป็นที่มหัศจรรย์ วัดโบราณในเขตหล่มเก่าที่ยังทำการพิธีจนปัจจุบันคือ
วัดตาล ซึ่งมีพระประธานสวยงามถือว่าเป็นพระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์ แต่เป็นที่น่าเสียดาย
เนื่องจากรูปทรงพระอุโบสถหลังเก่าได้รื้อทำการสร้างใหม่ไม่ทิ้งร่องรอยให้เห็นเลย

อีกแห่งหนึ่ง วัดธาตุพลแพง นาแซง ซึ่งมีพระพุทธรูปองค์ใหญ่และมีพระธาตุรูปทรงฐานสี่เหลี่ยมขนาดใหญ่ปัจจุบันคงเหลือให้เห็นได้ชัดเจนที่ฐาน เพราะพระธาตุนี้หักพังลงมาเป็นเวลาหลายร้อยปีแล้ว และยังมีผู้พบพระพุทธรูปสำริดที่ลักษณะคล้ายกับพระโพธิสัตว์โลกิเตศวรในบริเวณวัดร้างใกล้เคียงนี้ สุรินทร์ จันทรคิด (2524 : 63) กล่าวว่า เป็นพระพุทธรูปสมัยอยุธยา ปัจจุบันมนุษย์ใจบาปได้ขโมยไปขายเมื่อ 3 ปีมาแล้ว พระธาตุและพระพุทธรูปทั้งสองแห่งนี้ดูลักษณะน่าจะเป็นสมัยสุโขทัย แสดงให้เห็นว่าพระพุทธรูปศาสนาเข้ามาเจริญรุ่งเรืองในสมัยสุโขทัยอย่างแน่นอน สำหรับในแถบบ้านตัวบ้านหวาย เจดีย์ที่เห็นอยู่ปัจจุบันเป็นแบบโคตรบูรพ์ ซึ่งชาวอีสานที่เผ่าอิทธิพลเข้ามาในภายหลังนำเข้ามา

ชนกลุ่มนี้มักจะรวมกันเป็นกลุ่ม ไม่ค่อยแพร่กระจายไปที่ใดส่วนมากจะขยายออกเป็นบริเวณแคบในท้องถิ่น ทั้งนี้เพราะ

1. ทางเดินลำบากมีแต่เทือกเขาล้อมรอบ และเป็นชัยภูมิป้องกัน
2. เป็นแหล่งที่อุดมสมบูรณ์ จึงไม่ยากอพยพไปอยู่ที่อื่น
3. ทางตอนใต้ลงมาอาจจะจะเป็นดินแดนที่ขอมมีอิทธิพลในเขตเมือง

ศรีเทพ

การแต่งกาย ผู้ชายนั่งกางเกงขาวาวครึ่งแข้ง หรือนุ่งโสร่ง มีผ้าขาวม้าคาดพุงหรือคาดไหล่ นิยมสีกลายช่วงขาตอนบนถึงเอว แต่ต่อมาสีกได้มตัวเพราะได้รับอิทธิพลจากกูลา ที่เข้ามาปะปนในภายหลัง กล่าวว่าถ้าผู้ชายไม่สีกลายสาว ๆ จะไม่ให้อาบน้ำท่าเดียวกัน ส่วนผู้หญิงจะนุ่งผ้าขึ้นทอเองด้วยฝ้ายหรือไหม เรียกว่าขึ้นหมี่ สีสันสวยงาม ที่หัวและตีนจะทอพิเศษสวยงามเย็บต่อกัน เสื้อสมัยก่อนไม่นิยมส่วนมากใช้ผ้าสไบรัดหน้าอก และห่มสไบเฉียง ในงานสำคัญใส่ต่างหูทั้งสองข้าง ส่วนผู้ชายจะใส่ข้างเดียว บางครั้งเสื้อผู้หญิงจะเป็นเสื้อแขนยาวปิดกระดุมเม็ดเงินถี่ ๆ ตั้งแต่คอลงมา รองเท้าใช้ไม้ไผ่ปล้องสั้น ๆ เจาะรูเชือกร้อยหรือมีฉะนั้นใช้หนังควายแห้ง ทั้งหญิงและชายเมื่อเฒ่าแก่หรือแต่งงานแล้วชอบกินหมาก

การปลูกบ้าน นิยมทรงปั้นหยา หลังคาสูง มีกันสาด บันไดพาดขึ้นกับชานแยกครัวออกต่างหาก สร้างที่ไผ่ตมน้ำตมด้วยเสาต้นเดียวไผ่ปลายชานบ้าน ส่วนน้ำสำหรับใช้ล้างสิ่งของใส่ตมดินแยกไผ่ต่างหาก เอากะลามะพร้าวทำกระบวยตักน้ำตม

น้ำใช้ไม่ปะปนกัน หลังคาบ้านมุงด้วยหญ้าแฝกหรือหญ้าคา ฝาบ้านใช้ไม้ไผ่ สับฟาก ขัดตะ พืชนิยมใช้ไม้ไผ่ปูเช่นเดียวกัน การปลูกบ้านยกพื้นสูงเพื่อป้องกันสัตว์ร้ายและ เอาไว้ผูกวัวควาย ในสมัยต่อ ๆ มา การปลูกบ้านถือว่าเป็นสิ่งสำคัญจะต้องมีการ นิมนต์พระมาสวดให้ความเป็นสิริมงคลในตอนขึ้น รุ่งเช้าปลูกสร้างต้องยกเสาเอก เสาขวัญ

ภาษาพูด จัดเป็นตระกูลภาษาทางหลวงพระบาง ทางด้านสำเนียงเพี้ยน จากภาษาไทยกลางเล็กน้อย ออกเสียงค่อนข้างสูง กลุ่มชนที่มีภาษาคลายคลึงกันนี้ ได้แก่จังหวัดเลย น้ำปาดแสนตอ ท่าสัก นครไทย ลาดยาว บ้านไร่ บ้านหม้อ อุทัยธานี และมีที่อื่น ๆ อีก ที่องถิ่นนี้สามารถพูดภาษาอื่นได้ แต่คนที่องถิ่นอื่นพูดภาษาหล่ม ไม่ค่อยจะได้แต่ฟังรู้เรื่อง มีคำบางคำที่พ้องกับภาษาทางยุโรป เช่น

เอ็ด หมายความว่า ทำงาน (เมด)

เวียก หมายความว่า งาน (เวิร์ค)

เอียล หมายความว่า ปลาไหล (อีลล์)

การเรียกชื่อผลไม้ ผลไม้จะเป็นคำดั้งเดิม และเป็นเอกลักษณ์ไม่มีภาษาอื่น ปะปน ส่วนมากจะขึ้นต้นด้วยหมาก เช่น

หมากน็ด สับปะรด

หมากมี ขุนน

หมากโอ ส้มโอ

และภาษาบางคำที่ใช้กันในสมัยโบราณ ปัจจุบันลูกหลานคนรุ่นหลังยังไม่ทันได้ใช้ มีหลายคำ เช่น

หัวแจก คือศาลาการเปรียญ

กะฉี กุฉิ

อุปโทม โรคชนิดหนึ่งติดมาจากแม่จ้าง

ในปัจจุบันภาษาหล่มมีอิทธิพลเหนือชนทุกกลุ่มในจังหวัดเพชรบูรณ์ เนื่องจาก เมื่อไม่นานมานี้ชาวหล่มได้อพยพออกจากบ้านเกิดถิ่นเดิมไหลทะลักลงมาทางตอนใต้ เพชรบูรณ์ทำให้ภาษาแพร่กระจายมาด้วย และแทรกแซงอยู่ทั่วไปในจังหวัด

2. กลุ่มภาษาเพชรบูรณ์ อยู่ใต้กลุ่มชาวหล่มลงมาไม่ห่างไกลกันนักแต่ สำเนียงภาษาไม่เหมือนกัน มีชุมชนใหญ่ ๆ ตั้งแต่โบราณกาล ได้แก่ ท่าพล นาजूว

สะเดียง เพชรบูรณ์ ชอนไพร นายม ชนกลุ่มนี้เข้าใจว่าจะอพยพเข้ามาได้สองทาง คือข้ามเขาทางทับคล้อ และตามลำน้ำป่าสัก พิจารณาทางสำเนียงภาษาลงคล้ายกับภาษาสุโขทัย จึงน่าจะเข้ามาจากสุโขทัยเมื่อครั้งเรืองอำนาจ และเข้ามาปะปนอยู่กับชาวพื้นเมืองดั้งเดิมซึ่งยังมีปรากฏอยู่ถึงทุกวันนี้ หลักฐานต่าง ๆ ที่เห็นได้ชัดที่แสดงให้เห็นว่าได้รับอิทธิพลจากสุโขทัยคือวัดวาอารามเจดีย์ต่าง ๆ ในวัดมหาธาตุ เมืองเพชรบูรณ์ และขนบธรรมเนียมบางประการ เช่น

การแต่งกาย ผู้ชายนิยมใส่เสื้อและกางเกงขาสั้นยาวนัก ผู้ชายมัดรัดเอวคล้ายกับชาวหล่ม ผู้หญิงนุ่งผ้าโจงกระเบน กินหมาก ใส่น้ำต่างหู สมัยก่อนไม่ใส่เสื้อมีแต่ผ้าปิดหน้าอก เมื่องานสำคัญห่มสไบอีกผืนหนึ่ง

การปลูกสร้างบ้านเรือน นิยมแบบเดียวกับชาวหล่ม ยกพื้นสูงป้องกันสัตว์ร้ายและสำหรับผู้สัตว์เลี้ยง นิยมรับประทานข้าวเจ้า คนในกลุ่มนี้จะมีผิวพรรณดำกว่าชาวหล่ม อาจจะเป็นเพราะน้ำ และดินฟ้าอากาศก็เป็นได้

สำเนียงภาษาแตกต่างกันบ้างเป็นบางกลุ่มแต่มีรากฐานอันเดียวกัน เช่น หล่ม ท่าพล นางัว มักจะออกเสียงวรรณยุกต์โทแทนวรรณยุกต์เสียเอก

ไก่	ออกเสียงเป็น	ไก
ใส	ออกเสียงเป็น	ใส
อ่อน	ออกเสียงเป็น	อ่อน
ก้อน	ออกเสียงเป็น	ก้อน
เปือ	ออกเสียงเป็น	เปี้ย

แกงไก่ใส่มะเขืออ่อน จะออกเสียงว่า แกงไก้ใส่มะเขืออ่อน เป็นต้น

กลุ่มสะเดียง เพชรบูรณ์ สมัยเก่า ๆ การลงท้ายประโยคหรือวลีมักจะมีคำว่า เอ้ย เช่นถามกันว่าไปไหนมา จะต้องเป็นไปไหนมาเอ้ย กินข้าวหรือยังเอ้ย เล่นกีฬากันเอ้ย เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีกลุ่มชนแถบนี้ลงท้ายประโยคว่า เติ้ง หรือ เติ้งซ่า เช่น ไปไหนมาเติ้ง ไปจับปลาเติ้งซ่า

จะเห็นได้ว่ากลุ่มภาษาเพชรบูรณ์นี้น่าจะเป็นกลุ่มชนที่อพยพเข้ามาจากสาย พิษณุโลก พิจิตร และสุโขทัย ขนบธรรมเนียมเป็นแบบชาวภาคกลาง

3. กลุ่มเพชรบูรณ์ตอนใต้ ในสมัยก่อนเข้าใจว่าเป็นดินแดนที่อยู่ภายใต้ อิทธิพลของเมืองศรีเทพ ดังจะเห็นได้จากพระปรางค์เมืองเก่า สำหรับประชาชนนั้น

อาจจะเป็นชาวพื้นเมืองที่ถูกขอมปกครองและอาจจะมีชนชาวขอมอยู่บ้างก็เป็นได้
ต่อมาตอนหลังไทยอพยพเข้ามาปะปน ทางเดินของคนไทยสู่ดินแดนแถบนี้ที่สำคัญ
มี 2 ทาง

3.1 จากชัยภูมิและโคราช เขาพังเหยเข้าสู่ศรีเทพ เป็นช่องทาง
ที่ติดต่อกับภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนใต้

3.2 ตามลำแม่น้ำป่าสัก ส่วนใหญ่จะติดต่อกับลพบุรี สระบุรี และ
ชาวจังหวัดเหล่านี้จะเข้าตั้งหลักแหล่งเป็นกลุ่ม ๆ เช่น นาตระกุด นาสุ่น ท่าโรง
บ้านโศด กองทูล หรืออาจจะแตกแยกไปจากศรีเทพ (บ้านศรีเทพน้อย)

ชนเหล่านี้เข้าใจว่าอาจจะเข้ามาภายหลังเพราะไม่ปรากฏร่องรอยสิ่ง
ก่อสร้างให้เห็นเมื่ออพยพเข้ามามีจะนำเอาขนบธรรมเนียมของท้องถิ่นเดิมเข้ามา
ด้วยเช่น การแต่งกาย ภาษา และประเพณีอื่น ๆ

ภาษา นับว่าเป็นภาษาไทยภาคกลางแท้ไม่มีสำเนียงผิดเพี้ยนนอกจากบางกลุ่ม
ปัจจุบันซึ่งเข้ามาทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

การแต่งกาย คนรุ่นเก่านุ่งผ้าโจงกระเบน แบบเดียวกับคนไทยทางภาคกลาง
ประเพณีอื่น ๆ แถบถิ่นนี้ไม่มีศาลเจ้าประจำหมู่บ้าน คงมีแต่การเซ่นไหว้ผีสงในหมู่บ้าน
เมื่อเวลาแต่งงาน ทำบุญบ้าน เป็นต้น

4. กลุ่มชาวนน เข้าใจว่าอาจจะเป็นกลุ่มชนที่สืบเชื้อสายมาจาก ละว้า
ส่วนใหญ่อาศัยอยู่บนไหล่เขา ทางฝั่งซ้ายแม่น้ำป่าสัก เขตอำเภอเมืองและหนองไผ่
ปัจจุบันได้แก่หมู่บ้านน้ำเลา ห้วยไคร้ ท่าด้วง คำว่าชาวนน เป็นคำเรียกของ
ชนชาวเพชรบูรณ์ ทั้งนี้เพราะชนกลุ่มนี้นิยมสร้างบ้านเรือนอยู่บนที่สูงคล้ายกับพวกชาวเขา
เผ่าต่าง ๆ ในปัจจุบันยังรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีดั้งเดิมอยู่ โดยเฉพาะบ้าน
ห้วยไคร้ บ้านท่าด้วง อาชีพของเขาได้แก่ ทอ絲หวาย ตีผึ้ง หาของป่าแลกเปลี่ยน
อาหารเครื่องใช้ที่จำเป็น การทำนามีส่วนน้อย อาศัยปลูกข้าวไร่ แต่ปัจจุบันได้รับ
อารยธรรมจากกลุ่มชนที่เจริญนำเข้าไป เช่น ปลูกข้าวโพด ปลูกฝ้าย ปลูกพริก

ด้านขนบธรรมเนียมประเพณี ประชาชนส่วนใหญ่นับถือ ผีสง นางไม้
เทวาอารักษ์ เมื่อเจ็บไข้จะมีการเซ่นไหว้บวงสรวงกับนเทวาอารักษ์ที่สิงอยู่ในเขต
นั้นเพื่อให้หายเจ็บไข้ได้ป่วย ในเดือน 3 ขึ้น 3 ค่ำ ของทุก ๆ ปี จะมีการทำพิธี
คล้ายกับเป็นวันขึ้นปีใหม่มีการทำเหล้ากลบหมักใส่ไหคู่บ้านคู่เมือง ลักษณะไ้

เป็นไหสี่หูมีลวดลายใบใหญ่ ซึ่งไหใบนี้ถือว่าเป็นของโบราณ แล้วถึงวันนี้ก็จะห้ามแห่
รอบหมู่บ้านตักเหล้าแจกจ่ายกันกินทุกครัวเรือนเพื่อให้เกิดสิริมงคลอยู่เย็นเป็นสุข

การแต่งกาย นิยมแต่งกายด้วยเสื้อผ้าสีเข้ม ถ้าเป็นสีแดงก็จะแดงล้วน
เสื้อปิดกระดุมสีขาวเม็ดถี่ ๆ กลม ๆ ทาปากแก้มสีแดง ปิดดอกไม้ม่วงที่ผมหู หูหญิง
ใส่กำไลแขน ทำด้วยเงิน ใส่ต่างหูเป็นบ่วงใหญ่ข้างเดียว

ภาษาพูด มีแต่ภาษาพูดไม่มีภาษาเขียน เช่นเดียวกับภาษาชาวเขาทั่วไป
น่าจะเป็นภาษาสื่อความหมายที่ใช้กันมาแต่โบราณ เช่น

1. การนับ หนึ่ง-บวย, สอง-บา, สาม-ปิ, สี่-ป็น, ห้า-ซุน, หก-ตะเลา,
เจ็ด-ปอ, แปด-จาม, เก้า-จิบ, สิบ-ใจ, หนึ่งร้อย-บวยซวย, หนึ่งพัน-บวยโคกฯ
2. อาหารเครื่องดื่ม ข้าว-โปง, ข้าวเจ้า-โปงมา, ข้าวเหนียว-โปงเนิบ,
น้ำ-ด้าด, น้ำตาล-ด้าดเบา, เหล้า-แป๊ะ, พริก-พะนะ ฯลฯ
3. การแสดงอาการต่าง ๆ กินข้าว-จะโปง, กินน้ำ-ซงด้าด, อาบน้ำ-
โซมด้าด, ตักน้ำ-ตักด้าด, กินเหล้า-ซงแป๊ะ, เม้าเหล้า-บรูแป๊ะ
4. เครื่องญาติ บิดา-พระ, มารดา-องค์, สามี-บาง, ลูก-กาน, ตา-เปง,
ยาย-ยอง, ภรรยา-เกา
5. สัตว์ต่าง ๆ ควาย-เปียง, ไก่-ซ้าง, ช้าง-จิ้น, กวาง-ตะบุง, สุนัข-
ครุน

ปัจจุบันนี้ชนกลุ่มนี้ได้วิวัฒนาการตัวเองให้มีความเป็นอยู่แบบชนชาวพื้นล่าง
ทั้งภาษาพูด การแต่งกาย อาชีพ ความเป็นอยู่ ตลอดจนความเจริญหลาย ๆ ด้าน
เพราะมีการคมนาคมและการศึกษาเข้าไปยังหมู่บ้านเหล่านี้แล้ว แต่บางอย่างยังคง
รักษาประเพณีของเขาไว้ จึงน่าที่จะศึกษาค้นคว้าถึงรากฐานที่มาของชนกลุ่มนี้เป็น
อย่างยิ่ง

ในสมัยปัจจุบันชนชาวเพชรบูรณ์ เป็นกลุ่มชนที่ผสมมีประชาชนอพยพเข้าไป
อาศัยปะปนจากจังหวัดต่าง ๆ หลายสิบจังหวัด กลุ่มชนเหล่านี้ที่เข้ามาอยู่ก็จะนำเอา
วัฒนธรรม การเล่น ประเพณี ของตนเข้ามา ดังนั้นวัฒนธรรมตลอดทั้งการเล่น
พื้นเมือง จึงไม่มีเป็นของตัวเองโดยเฉพาะทางตอนใต้ของเมืองเพชรบูรณ์เป็นที่
หักล้างถางพงใหม่ จึงมีกลุ่มชนเข้ามาจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง จึงมี
ประเพณีคนละอย่าง ส่วนในเขตท้องที่อำเภอชนแดนประชาชนส่วนใหญ่จะอพยพเข้ามา

จากด้านซ้ายนครไทย พิจิตร นครสวรรค์และจากเพชรบูรณ์ จึงเป็นท้องถิ่นใหม่ มีความเจริญเมื่อไม่นานมานี้

วัฒนธรรมของกลุ่มทางตอนเหนือเพชรบูรณ์ ส่วนมากในปัจจุบันจะได้รับถ่ายทอดจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นส่วนใหญ่ ไม่ว่าจะเป็นการเล่น ประเพณีต่าง ๆ เช่น ภาษาพูด ลำเพลิน ลำเรื่อง ลำกลอน การแต่งงาน บุญบั้งไฟ นิทานต่าง ๆ

ประเพณีต่าง ๆ

1. การแต่งงาน ในสมัยก่อนชายหญิงเมื่อแต่งงานหนุ่มสาว จะต้องฝึกฝนงานการต่าง ๆ ให้พร้อม ให้มีความชำนาญชำนาญ เช่น ชายต้องฝึกหัดควั่นเชือกผูกวัวควาย ทำคราดไถ อุปกรณ์ในการทำนา ตลอดจนช่างฝีมือปลูกสร้างบ้านเรือน จักสาน เครื่องทอผ้า พออายุครบบวชต้องบวชเรียนให้เป็นคนสุกเสียก่อนจึงแต่งงาน ฝ่ายหญิงจะต้องฝึกหัดทอผ้าปั่นฝ้าย ทำไร่นา ประกอบอาหารการกิน และเตรียมทำที่นอน ผ้าขาวม้าไว้เพื่อจะแต่งงาน

การที่หนุ่มสาวจะรู้จักกันมีหลายประการ เช่น บิดามารดาหรือญาติพี่น้องเป็นผู้ติดต่อให้ หรือหนุ่มสาวอาจจะอยู่บ้านใกล้กัน ตอนกลางคืนหนุ่มจะต้องไปพูดคุยกับฝ่ายหญิงที่บ้านโดยฝ่ายหญิงจะปั่นฝ้าย พูดคุยกันจนเป็นที่รู้จักสนิทสนม ฝ่ายชายจะต้องให้เต่าแก่ไปทาบตามสุ่ม กำนดสินสอดทองหมั้น กำหนดวันแต่ง เมื่อจะถึงวันแต่ง ต้องมีการเตรียมสิ่งของไว้ล่วงหน้า ในวันรวมจะต้องมีการล้มควาย วัวหรือหมูเป็นตัว ๆ ตั้งแต่เวลาตอนเที่ยงวันและเลี้ยงฉลองตลอดทั้งคืน รุ่งเช้าฝ่ายหญิงจะต้องแห่เครื่องของชำร่วยเช่นที่นอน ผ้าขาวม้าและของอื่น ๆ ไปสมมาฝ่ายเจ้าบ่าว ฝ่ายชายจะไม่ค่อยมีเครื่องใช้หรือของชำร่วยนอกจากดอกไม้ เทียน เป็นอันว่าเสร็จพิธี จากนั้นตกตอนค่ำประมาณยี่สิบเอ็ดนาฬิกา เจ้าบ่าวจะเดินทางมายังบ้านเจ้าสาว มาคนเดียวหรืออาจจะมีเพื่อนฝูงมาส่งก็ได้ ในระยะสามวันแรกเจ้าบ่าวจะต้องไปบ้านภรรยาตอนดึกและรีบตื่นแต่เช้ากลับบ้านไม่ให้คนอื่นทันเห็น พอพ้นสามวันแล้วก็อยู่บ้านทำงานเป็นปกติ บางท้องถิ่นตอนที่เจ้าบ่าวไปถึงบ้านเจ้าสาวหรือที่เรียกว่าส่งตัวนั้นผู้เฒ่าผู้แก่จะทำขนมมนมเนยไว้เช่นผี และหวานข้าวสารบริเวณบ้านเรือน บอกเล่าผีบ้านให้รับทราบสมาชิกใหม่ในระหว่างที่ฝ่ายชายฝ่ายหญิงไปสมมานั้นจะมีพรหมณ์สู่ขวัญชดชวยมาก

การแต่งงานนี้กรรมวิธีแตกต่างกันไปบ้างตามความนิยมที่ปฏิบัติกันมาส่วนใหญ่ คู่แต่งงานมักจะเป็นคนในหมู่บ้านเดียวกัน ฝ่ายชายจะต้องไปอยู่กับฝ่ายหญิงและแยกครอบครัวออกเมื่อในครอบครัวนั้นมีลูกสาวหลายคน

อีกวิธีหนึ่งเป็นการประหยัด หรือในครอบครัวที่ยากจนหรือคนที่เป็นหม้ายหรือสาวแก่ เมื่อตกลงปลงใจกันแล้วกำหนดวันในตอนเย็น เจ้าบ่าวและพรรคพวกจะแห่ไปส่งที่บ้านเจ้าสาวมีการเลี้ยงดูและส่นขวัญพอเป็นพิธีเป็นอันเสร็จพิธี นับว่าเป็นการแต่งงานที่ประหยัด

หลังจากการแต่งงานได้ประมาณ 4 - 5 วัน สามีภรรยาใหม่นี้จะต้องพากันไปกราบไหว้คารวะญาติผู้ใหญ่ของทั้งสองฝ่าย ญาติผู้ใหญ่ก็จะให้พรนับว่าเป็นการแนะนำให้รู้จักกันและกันของลูกสะใภ้ลูกเขยใหม่แก่ญาติพี่น้อง นับว่าเป็นประเพณีที่ดีงามน่าจะรักษาและปฏิบัติไม่ให้เสื่อมสลายไป

2. การบวช ในจังหวัดเพชรบูรณ์ในสมัยโบราณนิยมให้ลูกหลานบวชเรียนกันมาก และอย่างน้อยการบวชจะต้องหนึ่งพรรษาจึงลาสิกขาและแต่งงานมีครอบครัวสร้างหลักฐาน จะเห็นว่าวัดวาอารามเต็มไปด้วยภิกษุสามเณร ชายหนุ่มพออายุครบ บวชจะต้องเข้าวัดท่องหนังสือเจ็ดตำนาน คำขานนาค และอื่น ๆ ให้คล่องเมื่ออุปัชฌาย์ซักถามจะต้องตอบได้ ก่อนถึงวันจะบวชพระตอนบ่ายหรือเย็นจะแห่ นาคประดับช้างม้าหรือเกวียนหรือพาหนะอื่น ๆ ให้สวยงาม ให้นาคนั่งแห่ไปตามหมู่บ้านใกล้เคียงเป็นที่สนุกสนาน แล้วกลับมายังวัดทำขวัญนาค รุ่งเช้าแห่ขบวนไปบวชที่วัดมีอุปัชฌาย์

การบวชการอุปสมบทบางแห่งนิยมบวชรวมกันที่วัดหลาย ๆ คน มีการฉลองกองบวชมีการเล่น เช่น ลิเก แหม่งตบเต่า ระบำ หมอลำ พิณพาทย์ตามความชอบของแต่ละแห่ง

จากข้อความที่กล่าวมาแล้วสรุปว่า ชาวไทยพื้นราบเป็นชาวไทยที่สามารถแยกออกเป็นกลุ่มใหญ่ ๆ ได้ 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มภาษาหล่ม กลุ่มภาษาเพชรบูรณ์ และกลุ่มเพชรบูรณ์ตอนใต้ซึ่งได้อพยพมาจากแหล่งต่าง ๆ ตามที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น เข้าไปอาศัยปะปนกันอยู่และตั้งหลักแหล่งทำมาหากินอยู่บนที่ราบภูเขา การนำเอาวัฒนธรรมตลอดทั้งการเล่น ประเพณี ของตนเข้ามาด้วย ดังนั้นวัฒนธรรมตลอดทั้งการเล่นพื้นเมือง ขนบธรรมเนียมประเพณี ภาษาพูด การแต่งกาย การสร้างบ้านเรือน

จึงไม่มีแบบอย่างเป็นเอกลักษณ์ของตนเองอย่างแท้จริง มักจะมีความแตกต่างกัน และมีการผสมผสานกันจนเกิดเป็นสิ่งใหม่ ๆ

ชนบทรรมนิยมประเพณีและวัฒนธรรม ภาษาพูด การแต่งกาย ที่อยู่อาศัย ดังกล่าวอาจมีอิทธิพลต่อความเชื่อ ค่านิยม ความรู้สึก พฤติกรรม และการแสดงออก ของนักเรียนชาวไทยภูเขาเผ่าชาวไทยพวนราบ ซึ่งเป็นบุตรหลานของชาวไทยพวนราบ ดังกล่าว หรือกล่าวได้ว่าอิทธิพลต่าง ๆ ที่กล่าวมาแล้วอาจส่งผลกระทบต่อทัศนคติของ นักเรียนชาวไทยภูเขาเผ่าชาวไทยพวนราบก็ได้

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับชาวไทยภูเขา

เนื่องจากมีผู้ที่ทำการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาของชาวไทยภูเขา น้อยมากจะมีเกี่ยวข้องกับชาวไทยภูเขาบ้างก็เป็นการวิจัยเกี่ยวกับด้านอื่น ๆ ของชาวไทยภูเขา เช่น เกี่ยวกับความมั่นคงของประเทศ การรับรู้วัฒนธรรมใหม่ของชาวไทยภูเขา เป็นต้น จึงพอจะสรุปงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาของชาวไทยภูเขามาดังนี้

โกศล ศรีมณี (2524) ได้ทำการวิจัยเรื่อง สภาพและปัญหาการศึกษาของ โรงเรียนชาวไทยภูเขา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดแม่ฮ่องสอน พบว่าที่ตั้งและสภาพแวดล้อมของโรงเรียนต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานของโรงเรียนประถมศึกษา โรงเรียนชาวไทยภูเขาขาดอุปกรณ์การสอน นักเรียนขาดแคลนเสื้อผ้า อาหาร กลางวัน เครื่องเขียนแบบเรียน เป็นต้น

ศุภชัย เพ็ญโรจน์ (2528) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัญหาการจัดการศึกษา ของโรงเรียนชาวไทยภูเขาของตำรวจตระเวนชายแดนของกองบังคับการตำรวจตระเวนชายแดนภาค 1 และภาค 3. พอจะสรุปปัญหาของโรงเรียนได้ดังนี้

1. ด้านวิชาการคือ ระบบการศึกษาไม่สอดคล้องกับสภาพความเป็นอยู่ ของชาวไทยภูเขา ทำให้เกิดปัญหาการเรียนการสอน
2. ด้านสิ่งแวดล้อม ส่วนมากเห็นแหล่งเสื่อมโทรมทางศีลธรรม เช่น แหล่งยาเสพติด เป็นต้น
3. ด้านบุคลากร ขาดการโรงดูแลทรัพย์สินของโรงเรียน

4. ด้านธุรการ ขาดครุภัณฑ์ที่จำเป็น เช่น โต๊ะ เก้าอี้ เป็นต้น

5. ด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ประชาชนชาวเขา

ขาดการสนับสนุนให้บุตรของตนเข้ารับการศึกษ

ฉวีวรรณ ศิลาวรรณโณ (2534) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาเจตคติต่ออาชีพอิสระของนักเรียนชาวเขาเผ่ากระเหรี่ยง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดแม่ฮ่องสอนและพบว่า

1. นักเรียนมีเจตคติต่ออาชีพอิสระอยู่ในระดับปานกลางและสูง และเมื่อศึกษาตามตัวแปรพบว่า

1.1 นักเรียนที่เป็นเพศชายและเพศหญิง มีเจตคติต่ออาชีพอิสระอยู่ในระดับปานกลางและสูง

1.2 นักเรียนที่มีภูมิลำเนาอยู่พื้นราบ มีเจตคติต่ออาชีพอิสระอยู่ในระดับสูงและปานกลาง นักเรียนที่มีภูมิลำเนาอยู่บนเขามีเจตคติต่ออาชีพอิสระอยู่ในระดับปานกลางและสูง

1.3 นักเรียนที่นับถือศาสนาพุทธ มีเจตคติต่ออาชีพอิสระอยู่ในระดับสูงและปานกลาง นักเรียนที่นับถือศาสนาคริสต์และนับถือผีมีเจตคติต่ออาชีพอิสระอยู่ในระดับปานกลางและสูง

2. เปรียบเทียบเจตคติต่ออาชีพอิสระของนักเรียนตามตัวแปร พบว่า

2.1 นักเรียนที่มีเพศต่างกัน มีเจตคติต่ออาชีพอิสระแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.2 นักเรียนที่มีภูมิลำเนาต่างกัน มีเจตคติต่ออาชีพอิสระแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.3 นักเรียนที่นับถือศาสนาต่างกัน มีเจตคติต่ออาชีพอิสระแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เมื่อเปรียบเทียบเป็นรายคู่ พบว่านักเรียนที่นับถือศาสนาพุทธและคริสต์มีเจตคติต่ออาชีพอิสระแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นักเรียนที่นับถือศาสนาพุทธและนับถือผี มีเจตคติต่ออาชีพอิสระแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนักเรียนที่นับถือศาสนาคริสต์และนับถือผีมีเจตคติต่ออาชีพอิสระแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สำราญ บุตรอำมาตย์ (2535) ได้ทำการวิจัยเรื่อง สภาพและปัญหาการดำเนินงานของโรงเรียนประถมศึกษาที่มีนักเรียนชาวเขา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเพชรบูรณ์ และพบว่า

1. สภาพทั่วไปของโรงเรียน

1.1 ด้านอาคารสถานที่ที่มีอาคารเรียนครบทุกโรงเรียน ส่วนอาคารประกอบส่วนใหญ่ยังขาดแคลน

1.2 ด้านสิ่งแวดล้อม ประชากรส่วนใหญ่นับถือผี มีอาชีพเกษตรกรรม การคมนาคมสะดวกบางฤดูกาล

1.3 ด้านครู ส่วนใหญ่มีวุฒิปริญญาตรี อายุไม่เกิน 40 ปี และทำงานในโรงเรียนที่ตนสังกัด

1.4 ด้านการเรียนการสอน โรงเรียนส่วนใหญ่มีจำนวนหนังสือและจำนวนสื่อการเรียนการสอนไม่เพียงพอ สื่อที่มีครบทุกโรงเรียนคือ วิทยุ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้น ป.6 ปรากฏว่ามีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าเกณฑ์ที่สำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติกำหนดทุกกลุ่มประสบการณ์

2. ปัญหาการดำเนินงานของโรงเรียน

2.1 ปัญหาด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม คือความไม่เพียงพอของห้องเรียน

2.2 ปัญหาด้านการเรียนการสอน คือ ความไม่สอดคล้องของหลักสูตรกับสภาพความเป็นอยู่ของชาวเขา ปัญหาความไม่เพียงพอของหนังสือเสริมหลักสูตร ปัญหาความขาดแคลน วัสดุ อุปกรณ์ในการทำสื่อการเรียนการสอนและการนำสื่อการเรียนการสอนบางอย่างมาที่บ้านของนักเรียน

2.3 ปัญหาด้านบุคลากร มีปัญหาในระดับมากแทบทุกด้าน นอกจากปัญหาการปรับตัวของครูเข้ากับสภาพความเป็นอยู่ของชาวเขาที่เป็นปัญหาในระดับน้อย

2.4 ปัญหาด้านการติดต่อสื่อสารและการประสานงาน คือ ปัญหาระยะทางที่ใช้ติดต่อกับโรงเรียนอื่นหรือสถานที่อื่น ๆ และปัญหาการติดต่อสื่อสารโดยใช้วิทยุสื่อสาร

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับชาวไทยภูเขาดังกล่าว จะเห็นว่าโรงเรียนที่จัดการศึกษาให้แก่ นักเรียนชาวไทยภูเขา นั้นมีสิ่งแวดล้อมที่ไม่อำนวยความสะดวกการเรียนการสอน

และยังมีปัญหาด้านความขาดแคลนบุคลากร ครูภัณฑ์ สถานที่ และอื่น ๆ อีกมากมาย ซึ่งสื่อต่าง ๆ ดังกล่าวอาจส่งผลต่ออัตรานักเรียนได้ด้วย ผู้วิจัยคิดว่า ถ้าโรงเรียนหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทางด้านการศึกษาของชาวไทยภูเขาได้ร่วมกัน รับผิดชอบและพัฒนาการศึกษาของชาวไทยภูเขา จะทำให้สภาพความเป็นอยู่ของชาวไทยภูเขาดีขึ้น และโดยเฉพาะเด็กซึ่งจะกลายเป็นกำลังของประเทศชาติต่อไป

สมมติฐานในการวิจัย

1. นักเรียนชาวไทยภูเขาที่มีเพศต่างกันมีอัตรานักเรียนแตกต่างกัน
2. นักเรียนชาวไทยภูเขาที่มีเผ่าต่างกันมีอัตรานักเรียนแตกต่างกัน
1. นักเรียนชาวไทยภูเขาที่มีศาสนาต่างกันมีอัตรานักเรียนแตกต่างกัน